

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเรื่อง การสำรวจสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคาทอลิกกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนคาทอลิก
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนคาทอลิก
 - 1.2 วัตถุประสงค์ของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย

- ตอนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย
 - 2.1 การใช้หลักสูตร
 - 2.2 การใช้หนังสือเรียน
 - 2.3 วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.4 การใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 2.5 การวัดและประเมินผล
 - 2.6 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

- ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนคาทอลิก

ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนคาทอลิก

โรงเรียนเป็นสถานที่ที่จะอบรมเด็ก และเยาวชนของชาติให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เพื่อที่จะช่วยเสริมสร้างให้สังคมเจริญก้าวหน้า และมีใช้ในด้านวัตถุหรือวิชาการต่าง ๆ เท่านั้น แต่จะต้องเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม และเมตตาธรรมด้วย ซึ่งจะช่วยค้ำจุนสังคมและประเทศชาติให้ยืนหยัดอยู่ได้ด้วยสันติสุขอย่างแท้จริง

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก จึงเล็งเห็นความสำคัญดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อได้มีการเผยแพร่ศาสนาเข้ามาในประเทศไทย สิ่งหนึ่งที่บรรดานักบวชมิชชันนารีเน้นก็คือการให้การศึกษานี้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปลูกฝังความรู้ทางด้านวิชาการ การให้การอบรมสั่งสอนแก่กุลบุตรกุลธิดาของชนชาวไทยให้มีความรู้ความสามารถ ในอันที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าสืบต่อไปในอนาคต

ในการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติของโรงเรียนคาทอลิกนั้น สำหรับผู้ที่มิได้อยู่ในวงการศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกอาจเกิดความไม่กระจ่างในบางเรื่อง ผู้วิจัยจึงขออธิบายคำจำกัดความบางคำที่มีและใช้เรียกประเภทกิจการ หรือบุคลากรที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มชัดขึ้น ดังต่อไปนี้

โบสถ์ วัด หมายถึง สถานที่ที่ประกอบพิธีทางศาสนาของชาวคริสต์ เช่น พิธีมิสซาในวันอาทิตย์ หรือพิธีกรรมทางศาสนาอื่น ๆ

สังฆมณฑล หมายถึง ขอบเขตพื้นที่ในการปกครองดูแลของมุขนายกต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 เขต หรือ 10 สังฆมณฑลคือ

สังฆมณฑลกรุงเทพฯ	สังฆมณฑลนครสวรรค์
สังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี	สังฆมณฑลอุดรธานี
สังฆมณฑลนครราชสีมา	สังฆมณฑลราชธานี
สังฆมณฑลอุบลราชธานี	สังฆมณฑลเชียงใหม่
สังฆมณฑลจันทบุรี	สังฆมณฑลท่าแร่

ตัวอย่างสังฆมณฑลกรุงเทพฯ จะประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา สมุทรสาคร นนทบุรี ปทุมธานี นครนายก อ่างทอง สุพรรณบุรี อยุธยา นครปฐม เป็นต้น

โรงเรียนของสังฆมณฑล หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณโบสถ์ หรือใกล้เคียง เพื่อให้เป็นสถานที่ที่ให้การศึกษแก่กุลบุตรกุลธิดาของชาวคาทอลิกและบุคคลอื่น ๆ การปกครองโรงเรียนมอบให้บาทหลวง หรือภคินี เป็นผู้บริหารโรงเรียน

บาทหลวง หมายถึง นักบวชชายในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป็นผู้ซึ่งสามารถประกอบพิธีทางศาสนาชั้นสูงสุด คือ ประกอบพิธีมิสซาได้ (สำหรับชาวคริสต์จะเรียกบาทหลวงว่า คุณพ่อ) มีหน้าที่ประกอบศาสนกิจต่าง ๆ และอบรมดูแลสั่งสอนศาสนิกชนทั่วไป ในส่วนที่เกี่ยวกับโรงเรียน บาทหลวงบางคนอาจต้องรับหน้าที่บริหารโรงเรียนด้วย บาทหลวงจะประจำอยู่ตามโบสถ์หรือโรงเรียนในเขตสังฆมณฑลต่าง ๆ ซึ่งมีมุขนายกประจำสังฆมณฑล (ชาวคริสต์ จะเรียกมุขนายกว่า สังฆราช) เป็นผู้นำ

บราเดอร์ หรือภราดา หมายถึง นักบวชชายในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป็นผู้ซึ่งปฏิญาณตนถวายตัวในคณะนักบวชคณะใดคณะหนึ่งโดยถือศีลบนของนักบวช 3 ประการ คือ จะถือความยากจน (ไม่มีทรัพย์สินเป็นของตนเอง) ความบริสุทธิ์ (เป็นโสด) และความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ในประเทศไทยมีนักบวชชายดังกล่าวอยู่หลายคณะ เช่น คณะภราดาเซนต์คาเบรียล คณะลาซาล เป็นต้น บราเดอร์หรือภราดาเหล่านี้มีหน้าที่ในการดูแลอบรมเยาวชนตามโรงเรียนในสังกัดคณะของตน

ซิสเตอร์ หรือ ภคินี หมายถึง สตรีผู้ซึ่งตั้งใจอุทิศตนเพื่อรับใช้พระศาสนจักร โดยปฏิญาณตนและถือศีลบนของนักบวช 3 ประการเช่นเดียวกับนักบวชชาย (บราเดอร์) ในประเทศไทยมีซิสเตอร์ 2 ประเภท คือ ซิสเตอร์ที่มีต้นกำเนิดมาจากชาวต่างประเทศ เช่น คณะเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตส์ คณะอูร์ซูลีน เป็นต้น อีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ ซิสเตอร์พื้นเมืองที่มีต้นกำเนิดในประเทศไทย เช่น คณะพระหฤทัยแห่งกรุงเทพฯ คณะธิดาพระราชนิมาเรียผู้นิรมล เป็นต้น ซิสเตอร์เหล่านี้มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยบาทหลวงตามโบสถ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องศาสนกิจ หรือเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา บางคนก็ประจำอยู่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ของสังฆมณฑลหรือของคณะตนเอง โดยมีอธิการินี เจ้าคณะเป็นผู้นำ

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเริ่มเข้ามาในประเทศไทย โดยการนำของบาทหลวง ดีเอโก โกมอลโล (Deago Coello) ในปี พ.ศ. 2060 ในรัชสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา แต่การเผยแพร่ศาสนาที่แท้จริงเริ่มในปี พ.ศ. 2098 ในรัชสมัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ โดยบาทหลวง 2 รูป เข้ามารับราชการในเมืองไทยสมัยนั้น แต่ยังไม่มีการสอนเป็นหลักแหล่ง

ต่อมาโรงเรียนคาทอลิก ได้เริ่มจัดตั้งขึ้นในประเทศไทย โดยนักบวชมิชชันนารีในปี พ.ศ. 2208 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้คณะมิชชันนารีสร้างโบสถ์โรงเรียน และทำการอบรมสั่งสอนได้

เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้ว บาทหลวงฝรั่งเศสได้จัดตั้งโรงเรียนสอนศาสนา มีการแต่งหนังสือทางศาสนา แบบเรียนภาษาไทย ภาษาบาลี และแปลหนังสือสวดมนต์เป็นภาษาไทย ในระยะแรก ๆ ได้มีการสอนเรียนทั้งที่บ้าน โบสถ์ และโรงเรียนของพวกบาทหลวง (กรมศิลปากร 2512 : 228)

ต่อมาบาทหลวงได้เปิดสอนหนังสือในโรงเรียน ซึ่งเรียกว่า "โรงเรียนสามเณร" ทำการสอนทั้งวิชาสามัญและวิชาศาสนาคริสต์ ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ประกอบด้วยนักเรียนหลายเชื้อชาติ โดยมีนักเรียนถึง 700 คน ที่เข้าศึกษาในโรงเรียนสามเณร (ฉบับพลัง มูลศิลป์ 2523 : 142) แต่กิจการของโรงเรียนนี้ได้เลิกล้มไปภายหลังการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น การศึกษาคาทอลิกเริ่มมีบทบาทขึ้นอีก ในปี พ.ศ. 2339 โดยจัดการศึกษาแบบนอกระบบ (Non-formal education) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของบรรดามิชชันนารี

ในปี พ.ศ. 2428 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระศาสนจักรคาทอลิกได้จัดการศึกษาแบบในระบบ (Formal education) ขึ้น โดยจัดตั้งโรงเรียนอัสสัมชัญ ซึ่งนับว่าเป็นโรงเรียนคาทอลิกแห่งแรกในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และได้เชิญคณะภราดาเซนต์คาเบรียลจากต่างประเทศเข้ามาดำเนินการต่อ ในปี พ.ศ. 2444 นักบวชคณะนี้อุทิศตนเพื่อการศึกษาและได้ทำให้กิจการของโรงเรียนอัสสัมชัญเจริญและแพร่หลายออกเป็นหลายแห่ง

เช่น โรงเรียนเซนต์คาเบรียล โรงเรียนมงฟอร์ต จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี โรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชย์ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2441 คณะภคินีเซนต์ปอล เดอ ชาร์ตส์ (Saint Paul de Chartres) ได้เริ่มเข้ามาดำเนินการสอนในประเทศไทยเป็นครั้งแรก โดยตั้งโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ และขยายกิจการออกเป็นโรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์ โรงเรียนเซนต์คาทาลีนคอนเวนต์ โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ เป็นต้น

ปี พ.ศ. 2443 บาทหลวงชาวเบลเยียมได้เริ่มก่อตั้งคณะภคินีชาวพื้นเมืองขึ้นเรียกว่า "ภคินีวัดไม้กางเขน" ต่อมาเปลี่ยนเป็น "ภคินีแห่งสามเสน" และ "ภคินีคลองเตย" ตามสถานที่ตั้งอาราม ปัจจุบันเรียกว่า "ภคินีพระหฤทัยแห่งกรุงเทพ" ซึ่งได้จัดตั้งโรงเรียนพระหฤทัยคอนเวนต์ขึ้นในปี พ.ศ. 2480 และต่อมาตั้งโรงเรียนพระหฤทัยสวรรค์โลก โรงเรียนอรุณหฤทัยลำปาง โรงเรียนมาริสสวรรค์ รวมทั้งในเขตกรุงเทพมหานครก็มีการจัดตั้งโรงเรียนเพิ่มขึ้น เช่น โรงเรียนโยนออฟอาร์ค โรงเรียนแม่พระฟาติมา เป็นต้น

ในปี 2467 คณะภคินีอูร์ซูลิน ได้เข้ามาดำเนินการโรงเรียนในประเทศไทย โดยจัดตั้งโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัยเป็นแห่งแรก นอกนั้นมีโรงเรียนเรยีนาเชลี เชียงใหม่ โรงเรียนกุหลาบวัฒนา ตลาดน้อย และโรงเรียนवासुเทวี ถนนจันทน์ เป็นต้น

ในปี 2470 คณะนักบวชซาเลเซียนได้เข้ามาเมืองไทยและได้รับมอบหมายให้ทำงานในจังหวัดภาคใต้ มีโรงเรียนอยู่ในความอำนวยการของนักบวชคณะนี้คือ โรงเรียนสารสิทธิ์วิทยาลัย จังหวัดราชบุรี โรงเรียนอาชีวะคอนบอสโกกรุงเทพ โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพฯ และโรงเรียนแสงทองวิทยา หาดใหญ่ เป็นต้น

ในปี 2495 บาทหลวงการ์โล เดลลาโตเร ชาวอิตาลี (Father Carlo Della Tore) ได้ตั้งคณะภคินีคณะธิดาพระราชินีมาเรียผู้วิมล ซึ่งเป็นภคินีพื้นเมืองอีกคณะหนึ่ง จัดตั้งโรงเรียนธิดาพิทยาคม ต่อมาเปลี่ยนเป็นโรงเรียนพระแม่มาเรียของ กิจการใต้เจริญขยายสาขาออกเป็นโรงเรียนพระแม่มาเรีย โรงเรียนพระแม่มาเรียชาย และโรงเรียนพระแม่มาเรียสาธิตประติษฐ์ เป็นต้น

และเช่นเดียวกันในปีนี้เอง คณะภราดาลาซาล เริ่มเข้ามาทำการสอนที่โรงเรียน
โชติรวี ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ และตั้งโรงเรียนลาซาล ที่บางนา กรุงเทพฯ

นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนคาทอลิกอีกประเภทหนึ่งซึ่งบริหารงานและดำเนินการสอนโดย
ฆราวาสล้วน ๆ โรงเรียนเหล่านี้แต่เดิมผู้ก่อตั้งมักจะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก
ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการศึกษามาก่อน เนื่องจากเคยเป็นนักบวชหรือเคยปฏิบัติ
งานในโรงเรียนของนักบวชมาก่อน แต่มีแนวคิดแตกต่างจากคณะนักบวชซึ่งตนเองจึงจัดตั้งโรงเรียน
ขึ้นใหม่ โรงเรียนเหล่านี้ยังคงใช้แนวและวิธีการจัดการศึกษาของคาทอลิก และประสบผลสำเร็จ
จนปัจจุบัน เช่น โรงเรียนเซนต์จอห์น โรงเรียนเบญจมินทร์ โรงเรียนดลวิทยา เป็นต้น

ปัจจุบันจึงเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะที่ใดมีโบสถ์ ที่นั่นมักจะมีโรงเรียนของโบสถ์อยู่ด้วย เพื่อให้
การอบรมสั่งสอนแก่กุลบุตรกุลธิดาภายในละแวกนั้น ให้มีโอกาสได้รับการศึกษาเล่าเรียนมีวิชาความ
รู้ที่จะนำไปเลี้ยงชีพต่อไปในอนาคต ตลอดจนการประพฤติตนเป็นบุคคลที่ดีของประเทศชาติ โรงเรียน
เรียนคาทอลิกหรือโรงเรียนโบสถ์อยู่กับประเทศไทยมาเป็นระยะเวลากว่า 300 ปีแล้ว ซึ่งย่อม
จะเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า โรงเรียนคาทอลิกได้มีบทบาทในด้านการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา
ให้กับเด็ก ๆ และเยาวชนไทยได้เป็นอย่างดี

โรงเรียนคาทอลิกในปัจจุบันนี้ แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

1. โรงเรียนคาทอลิกของสังฆมณฑล ซึ่งมีอยู่ 10 เขตด้วยกัน โรงเรียนคาทอลิกที่มี
พื้นที่อยู่ในเขตสังฆมณฑลใด ก็จะมีสังกัดอยู่ในสังฆมณฑลนั้น โรงเรียนคาทอลิกอัครสังฆมณฑล กทม
กรุงเทพฯ จึงเป็นหน่วยการศึกษาเล็ก ๆ หนึ่งหนึ่งใน 10 เขต โรงเรียนต่าง ๆ เหล่านี้มีบาท
หลวงหรือคณบดี ของอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ เป็นผู้รับผิดชอบ
2. โรงเรียนคาทอลิกของคณะนักบวช ซึ่งมีอยู่หลายคณะด้วยกัน เช่น คณะภราดา
เซนต์คาเบรียล คณะภคินีเซนต์ปอล เดอชาร์ตร คณะซาเลเซียน คณะพระมหาไถ่ ฯลฯ ซึ่งสังกัด
อยู่ในเขตต่าง ๆ ทั้ง 10 เขต
3. โรงเรียนคาทอลิกของเอกชนที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นเจ้าของ
มีอยู่หลายโรงเรียนด้วยกัน เช่น โรงเรียนเซนต์จอห์น โรงเรียน
แสงอรุณวิทยา โรงเรียนสารสาสน์วิเทศ ฯลฯ

ในปี พ.ศ. 2502 สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย เห็นสมควรที่จะจัดให้โรงเรียนคาทอลิกรวมตัวกันขึ้นเป็นรูปองค์การ เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนทัศนะ ประสบการณ์และมิโนบายช่วยกัน จึงได้มีมติตั้ง "คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย" มี ๗๗๗ ป.คาเรีตโน ผู้แทนสภาพระสังฆราชเป็นประธาน

คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกแห่งประเทศไทย ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย" โดยมติเอกฉันท์ของที่ประชุมสมัชชาใหม่ครั้งแรกของโรงเรียนคาทอลิกในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2512

ปัจจุบัน สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นสมาคม เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2533 โดยใช้ชื่อว่า "สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย)"

โรงเรียนคาทอลิกทั้งหมดจึงขึ้นอยู่กับสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ภายใต้การดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) กระทรวงศึกษาธิการ

วัตถุประสงค์ของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย (2533 : 18) มีดังนี้ คือ

1. เพื่อส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาคาทอลิก ดำเนินกิจการตามมติและเจตนารมณ์ของสังคายนาวาติกันที่ 2 ในหัวข้อที่ว่าด้วยเรื่อง "การศึกษา"
2. เพื่อประสานงานระหว่างสภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย กับสถาบันการศึกษาคาทอลิกทุกระดับ
3. เพื่อเป็นตัวแทนรักษามลประโยชน์ทางการศึกษาของคาทอลิกในประเทศไทยต่อกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รัฐบาล และองค์การระหว่างชาติ
4. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษาคาทอลิก
5. เพื่อส่งเสริมสถาบันการศึกษาคาทอลิกให้มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยร่วมมือกับสถาบัน และองค์การอื่น ๆ ทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน เพื่อความเจริญของประเทศชาติ
6. เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายการศึกษาคาทอลิก
7. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนสมาคมครูคาทอลิก

พอจะสรุปได้ว่า โรงเรียนคาทอลิกในปัจจุบันนี้ มีอยู่มากมายทั่วประเทศไทย และกำลังจะก่อตั้งขึ้นมาอีกหลายแห่ง มีเยาวชนไทยเป็นจำนวนมากที่ได้รับการศึกษา และสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนคริสตศาสนาคาทอลิก การดำเนินการต่าง ๆ จึงต้องใช้ตามแนวเดียวกับกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประเทศ จึงปรากฏอยู่ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิกด้วย ฉะนั้น โรงเรียนคาทอลิกจึงสมควรที่จะได้รับการดูแลใส่ใจเช่นเดียวกับโรงเรียนในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย

การใช้หลักสูตร

หลักสูตรถือได้ว่าเป็นแม่บทและหัวใจของการศึกษา เป็นสิ่งกำหนดทิศทางในอันที่จะให้ผู้เรียน หรือคนในสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไปในรูปใด หรือเป็นคนที่มีลักษณะอย่างไรได้ หลักสูตรจะแปลงความมุ่งหมายของการศึกษาออกเป็นภาคปฏิบัติ สำหรับครูและนักเรียนจะได้ใช้ในการเรียนการสอนต่อไป ฉะนั้นหลักสูตรจะบอกถึงความมุ่งหมายของรายวิชาที่กำหนดให้เด็กเรียน รวมทั้งเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ที่สมควรจัดในแต่ละวิชา ความสำเร็จของการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับหลักสูตรเป็นประการสำคัญ ขั้นตอนที่สำคัญในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ก็คือ การใช้หลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน โดยมีโรงเรียนและครูเป็นผู้รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนให้แก่แก่นักเรียนนั่นเอง

สุมิตร คุณานุก (2521 : 7) กล่าวว่า "การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผล รวมถึงการบริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนสามารถสอน และเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด"

รุ่งทิวา จักรกร (2526 : 87) ให้ความเห็นว่า "การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการปฏิบัติ ซึ่งต้องอาศัยการบริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด หัวใจของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน และผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในขั้นตอนนี้คือ ครู "

ลูมิตร คุณานุกร (2521 : 130-132) ได้แยกพิจารณาการนำหลักสูตรไปใช้เป็น 3 ประการ คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ได้แก่ การตีความมุ่งหมายของหลักสูตรว่ามีความมุ่งหมายอะไร และมีความต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในตัวผู้เรียน หลังจากได้ทำความเข้าใจในเรื่องความมุ่งหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตรแล้ว ควรกำหนดรายละเอียดที่จะนำไปสอนในรูปของวัสดุประกอบหลักสูตร ซึ่งจะช่วยขยายความในหลักสูตรให้กระจ่างยิ่งขึ้นและอาจจะนำไปทำรายการสอนหรือบันทึกการสอนได้ เมื่อกำหนดให้ชัดเจนลงไปว่าในช่วงใด จะสอนเรื่องอะไร ตอนไหน เป็นเวลาเท่าไร จะมีกิจกรรมอะไร เป็นต้น

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน การที่หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้น จำต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริมการจัดครูเข้าสอน ตลอดจนการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ขนาดของห้องเรียนต่อจำนวนนักเรียน ห้องสมุด การจัดทำตารางสอนประมวลการสอน โครงการสอน หนังสือต่าง ๆ แบบเรียน การให้บริการต่าง ๆ ฯลฯ ผู้บริหารจะต้องคอยสำรวจดูปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนอยู่เสมอว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่

3. การสอนของครู เป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพราะถึงแม้จะได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้นอย่างไร แต่ถ้าหากวิธีการสอนของครูยังไม่เปลี่ยนแปลงจากที่เคยปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็ต้องประสบความล้มเหลวอย่างแน่นอน ครูจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูควรเอาใจใส่ในการสอน การสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น ผู้บริหารมีหน้าที่คอยให้ความรู้ ความสะดวก คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครูและการเรียนของเด็กบังเกิดผลตามความ มุ่งหมายของหมายของหลักสูตรที่วางไว้

จะเห็นได้ว่า หลักสูตรกับการสอนเป็นของคู่กัน การสอนต้องฟังหลักสูตร และหลักสูตรก็ต้องฟังการสอน ครูจึงควรตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะผู้ใช้หลักสูตรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นักการศึกษาทั้งหลายยอมรับว่าครูเป็นผู้ชี้ชะตาว่าหลักสูตรจะประสบความสำเร็จงดงามหรือจะล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ดังเช่น ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2515 : 46) กล่าวว่า "ในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ บุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในขั้นคือครู การเขียนหลักสูตรนั้นเป็นงานไม่ยากนักและจะเขียนให้สวยงามอย่างไรก็ได้ แต่การนำหลักสูตรไปใช้สอนให้เกิดผลเป็นเรื่องยากยิ่ง... ต้องอาศัยครูซึ่งมีความรู้ความสามารถในวิชานั้น ๆ "

สุจริต เพียรชอบ (2525๗๘ : 25-26) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครูผู้สอนในการนำเอาหลักสูตรไปใช้ให้สัมฤทธิ์ผลว่า "ในแง่ของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนเป็นผู้ให้หลักสูตรบังเกิดผล แม้หลักสูตรจะดีเลิศลอยปานใด หากครูผู้สอนไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายแนวความคิด และเนื้อหาในหลักสูตรอย่างถ่องแท้แล้ว หลักสูตรจะไม่มีวันบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน"

ในการนำหลักสูตรไปใช้โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว หลักสูตรระดับชาติ จะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่จะสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ มีลักษณะที่ยืดหยุ่นได้ เพื่อสะดวกแก่การนำไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพของท้องถิ่น หรือโรงเรียน ครูจึงไม่สามารถที่จะนำหลักสูตรไปสอนได้เมื่อยังไม่มีการดัดแปลง ซึ่งก็หมายถึง ครูต้องรู้จักตีความและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ดังนั้นสิ่งที่ผู้นำหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมายก็คือ ความมุ่งหมายของหลักสูตรนั่นเอง

การใช้หลักสูตรในระดับโรงเรียน จึงต้องมีการดำเนินการร่วมกันโดยมีผู้บริหาร เป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีครูเป็นฝ่ายปฏิบัติให้เป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด ฉะนั้น ผู้บริหารและครูจึงจำเป็นต้องรู้หน้าที่ของตนเพื่อจะได้ปฏิบัติภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

ธำรง บัวศรี (2515 : 152-153) กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปได้คือ

1. ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักสูตร เช่น อาคาร สถานที่ ประมวลการสอน ตารางสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียน การจัดครูให้เหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ ควรช่วยให้ครูได้ร่วมงานตามนโยบายของสถานศึกษา และนโยบายของส่วนกลาง ซึ่งอาจต้องมีการดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน
2. จัดบริการให้ความสะดวกในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ
3. เป็นผู้นำในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นในสถานศึกษา

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2524 : 179-183) ได้กำหนดหน้าที่ของครูใหญ่ในการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ ดังนี้

1. ต้องทำความเข้าใจกับจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรอย่างถ่องแท้
2. ต้องกระตุ้นนำครูผู้ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดใน การนำหลักสูตรไปใช้
3. ต้องส่งเสริมและให้กำลังใจครูด้วยวิธีการต่าง ๆ

4. ควรคำนึงอยู่เสมอว่า การบริหารที่ดีนั้นคือ การบริการที่ดีให้แก่ครูซึ่งจะช่วยให้ครูทุ่มเทความคิดและพลังงานเพื่อการสอน งานบริการที่ครูใหญ่ช่วยเหลือได้มาก ได้แก่ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น จัดหาหนังสือคู่มือครู หนังสือค้นคว้า และจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ดี
5. ควรใช้วิธีการประชุมครูให้เป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการมาก
6. ควรปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย และมีแผนปฏิบัติงานที่แน่นอน ควรมีทั้งแผนระยะยาว 5 ปี และแผนปฏิบัติงานประจำปี
7. ควรหาวิธีส่งเสริมความรู้แก่ครูด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การไปสังเกตการสอนของโรงเรียนอื่นที่เห็นว่ามีผลงานดี การส่งครูเข้ารับการอบรมและติดตามผล และจัดให้มีการประชุมกลุ่มวิชาหมวดวิชาเป็นการภายใน
8. ครูใหญ่ควรจะไปเยี่ยมห้องเรียนและสังเกตการสอนเป็นครั้งคราว
9. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ และผลงานในโรงเรียน
10. ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เหมาะสม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 195-196) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้สรุปได้ว่า ฤกษ์แจดอกสำคัญของการใช้หลักสูตรอันดับแรกอยู่ที่ครูใหญ่ในฐานะผู้บริหารและบริการหลักสูตร นอกจากนี้ยังได้กำหนดบทบาทของครูใหญ่ในการบริหารและบริการหลักสูตรว่าจะต้องศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
2. การเตรียมจัดอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดทำตารางสอน
5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครองและคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน ชุมชน เกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และการจัดประสบการณ์เรียน
7. การจัดสภาพแวดล้อม อาคาร สถานที่ และการเลือกโครงการการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ส่วนหน้าที่ของครูในการนำหลักสูตรไปใช้ เดโซ บุญยักกิติ (2519 : 42) ให้ข้อคิดว่า สิ่งที่ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจ คือ

1. ครูผู้สอนต้องรู้จักนักเรียนของตนเป็นอย่างดี พยายามทำความเข้าใจในสภาพแวดล้อม ประสบการณ์เก่าของผู้เรียน ตลอดจนวุฒิภาวะของผู้เรียนก่อนสอน
2. ครูผู้สอนต้องเข้าใจเนื้อหาสาระลึกซึ้งถึงความคิดรวบยอดของเรื่องนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ ไม่หวังเพียงเพียงตำราเรียน
3. มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนค้นคว้าหาเหตุผลได้ กล่าวที่จะแสดงออก ฝึกให้รู้จักคิด และปฏิบัติมากกว่าการบอกให้ท่องจำ
4. สร้างให้เกิดความต้องการ ความอยากเห็น ซึ่งมีอยู่ในตัวเด็ก เพื่อเขาจะได้มีความมั่นใจ ความศรัทธา ที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้กรมสามัญศึกษา (2522 : 22-40) ยังได้กำหนดบทบาทของครูในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปได้ว่า ครูต้องเข้าใจหลักสูตรและเนื้อหาวิชาโดยแจ่มแจ้งและเสนอแนะว่าครูกับหลักสูตรใหม่ควรมีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่ง คือ เป็นผู้ "ถึงหลักสูตร" นั่นคือ ครูต้องเข้าใจจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลดี และพร้อมที่จะปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โรงเรียน และนักเรียน

ในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียน สุจริต เพียรชอบ (2525 : 48-49) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงดังนี้

1. ผู้บริหารและครูควรจะต้องมีความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี ทั้งในด้านจุดประสงค์และเนื้อหา การทำความเข้าใจหลักสูตรอาจจะศึกษาด้วยตนเอง ใต้ถามผู้รู้หรือไปรับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทย
2. โรงเรียนควรมีการจัดเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ อันได้แก่ หลักสูตร คู่มือ หลักสูตรหนังสือเรียน คู่มือหนังสือเรียนไว้ให้พร้อมและพยายามใช้ประโยชน์จากเอกสารเหล่านั้นอย่างเต็มที่
3. การจัดบุคลากรเพื่อสอนวิชาภาษาไทยควรจัดให้เหมาะสม ครูผู้สอนภาษาไทยควรได้รับการศึกษาอบรมทางด้านภาษาไทยมาอย่างแท้จริง และเป็นผู้ที่สามารถใช้วิธีการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การจัดเวลาเรียน ครูจัดตารางสอนควรให้ความสำคัญแก่วิชาภาษาไทยโดยพยายามให้มีในตอนเช้าบ้าง เพื่อผลในการเรียนการสอนที่ดี
5. การจัดการบริการเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ทางโรงเรียนควรจะได้อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสม ห้องสมุดมีหนังสือประกอบการค้นคว้า

อย่างเพียงพอ มีห้องภาษาไทย ห้องปฏิบัติการทางภาษา หรือศูนย์วิทยบริการภาษาไทยหลักปฏิบัติ การเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาของการพูด การอ่าน นอกจากนั้นทางโรงเรียนควรอำนวยความสะดวกในการบริการสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเพียงพอ

6. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรมีการใช้กลวิธีต่าง ๆ และมีการจัดกิจกรรม แปลก ๆ ใหม่ ๆ หลากรูปแบบ เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยมีชีวิตชีวา นักเรียนรู้จักคิด รู้จัก การแก้ปัญหา และเกิดทักษะทางภาษาตามที่หลักสูตรกำหนด

7. การให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีควรให้ผู้เรียนมีเสรีภาพ มีอิสระในการเรียนพอสมควร มีโอกาสทำกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจ และมีเสรีภาพในการเลือกวิชา เรียนตามที่ตนปรารถนา

8. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทย จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางภาษาที่ดีของนักเรียน จึงควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นนอกเวลาเรียนด้วย กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยให้ นักเรียนได้ทราบความถนัดของตนเอง และความสนใจทางภาษาอันมีผลในการพัฒนาการทาง ภาษาของตนเอง

9. การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน และประโยชน์ ที่ผู้เรียนจะได้รับให้มากที่สุด พยายามจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จมีความรู้ มีทักษะทางภาษาที่ดี มีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย

10. การจัดงบประมาณและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมิวัสดู หลักสูตรสื่อการสอน ความสะดวกในด้านต่าง ๆ ทางโรงเรียนควรจะได้มีการวางแผนการจัดสรร งบประมาณอย่างเพียงพอ

11. การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยควรจะได้มีการประเมินเป็นระยะโดยสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ทราบว่า การนำหลักสูตรไปใช้เกิดผลมากน้อยเพียงใด ควรมีการนำผลจากการ ประเมินนั้นไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทยให้ได้ผลดีมากขึ้น

เท่าที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การใช้หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพได้ต่อเมื่อผู้ใช้ คือผู้บริหาร และครูมีความเข้าใจในหลักสูตรอย่างถ่องแท้ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดความล้มเหลวจึงต้องมีการ เอาใจใส่ แก่ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาสิ่งที่สอน และกระบวนการเรียนการสอนให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา

การใช้หนังสือเรียน

ด้วยเหตุที่วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนดจึงจะถือว่าได้ผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ทำให้หนังสือเรียนเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการสอนภาษาไทยมาก ทั้งนี้เพราะหนังสือแบบเรียนเป็นอุปกรณ์ที่มีเนื้อหาตามแนวของหลักสูตร ทั้งยังเป็นเครื่องช่วยครูในด้านการเสนอเนื้อหาวิชาการ การจัดการสอน วิธีดำเนินการสอน การใช้อุปกรณ์ การจัดกิจกรรม ตลอดจนการวัดผล

โกชัย สาริกบุตร (2521 : 6-8) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือเรียนโดยสรุปได้ว่า สำหรับในเมืองไทยเรา หนังสือเรียนเป็นสิ่งสำคัญมากในการศึกษาระดับต้น จะเห็นได้ว่าบางครั้งนักเรียนและครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะผูกพันอยู่กับหนังสือเรียน จนดูประหนึ่งว่าถ้าขาดหนังสือเรียนเสียแล้ว การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นไม่ได้ และได้ให้ข้อเสนอแนะว่าหนังสือเรียนที่ดีมีประโยชน์ควรมีความสำคัญในแง่สามารถนำไปใช้เป็นแหล่งหรือคู่มือในเรื่องต่อไปนี้

1. หนังสือเรียนเป็นแหล่งข้อมูลที่จะทำให้เนื้อเรื่องและคำตอบในปัญหาต่าง ๆ มีขอบเขตในวิชานั้น ๆ และเหมาะกับระดับความรู้ของผู้เรียนในชั้นนั้น
2. หนังสือเรียนเป็นแหล่งสำหรับตรวจสอบผลการทดลอง กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีต่าง ๆ ว่าตรงกับผลการทดลองจริง หรือตรงกับแหล่งอื่นหรือไม่
3. หนังสือเรียนเป็นแหล่งกิจกรรม เป็นคู่มือแนะแนวทางให้เกิดการศึกษาสอบสวนหรือค้นคว้าทดลองแต่แบบเรียนก็เฉลยและบอกผลการทดลองไว้แล้ว
4. หนังสือเรียนมีความสำคัญในฐานะเครื่องมือกะทัดรัด ช่วยสรุป ช่วยย้ำความรู้ ความเข้าใจอย่างมีระเบียบ ทั้งยังมีกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดเสริมสร้างความเข้าใจให้พัฒนาสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามระดับชั้นเรียน
5. หนังสือเรียนนับเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ช่วยสร้างความคิดอันทำให้นักวิชาการหลายท่านเกิดแรงบันดาลใจ สร้างสรรค์หนังสืออย่างอื่นติดตามออกมา อย่างเช่น หนังสือคำแนะนำในการใช้แบบเรียนเล่มนั้น หนังสือแบบฝึกหัดประกอบแบบเรียนเล่มนั้น หนังสือวิัจกษณ์วิจารณ์แบบเรียนเล่มนั้น และหนังสืออ่านประกอบหรืออ่านเพิ่มเติมที่ให้เนื้อหาละเอียดขึ้นไปอีก แบบเรียนจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นพื้นฐานหรือเป็นบันไดทางวิชาการ

นอกจากนี้ ประภาศรี สีหอำไพ (2524 : 46) ก็ได้เขียนถึงประโยชน์ของหนังสือเรียนอีกด้านหนึ่ง สรุปได้ดังนี้

1. ช่วยการสอนรายบุคคล ให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองตามความสนใจ เลือกอ่านตามที่ตนต้องการ
2. ช่วยในด้านเศรษฐกิจ เพราะสามารถให้เนื้อหาได้มาก มีภาพประกอบ แผนภูมิ แผนที่ ตารางเมื่อเทียบกับอุปกรณ์อื่น ๆ แล้ว หนังสือเรียนมีราคาถูกกว่าในด้านการเรียนรู้
3. บ่งวิธีสอนหลายรูปแบบ เพราะในหนังสือแบบเรียนจะมีเนื้อหาประกอบกิจกรรม เสนอแนะ แบบฝึกหัด ให้มีโน้ตส์และเนื้อหาใหม่ ๆ
4. ช่วยการทบทวนครู อาจช่วยการอ่าน การค้นคว้า และการแก้ไขปัญหาจากกิจกรรม การเรียนการสอน และอธิบายรายละเอียดของหนังสือบรรณานุกรม เราใจให้ผู้เรียนสนใจอ่าน
5. ช่วยปรับปรุงการสอน ทำให้ครุมีทักษะการสอนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น โดยใช้การสื่อความหมายด้วยภาษาถ้อยคำ 4 วิธีคือ การบรรยาย การแนะนำหลักเกณฑ์ การสรุปความหมาย และทฤษฎีของเนื้อหาวิชานั้น

จากความสำคัญและประโยชน์ของหนังสือเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน กรมวิชาการ (2525 : 164-166) ได้กำหนดเกณฑ์การใช้และการควบคุมหนังสือในโรงเรียน เพื่อแบ่งประเภทของหนังสือเรียนและเป็นแนวทางในการเลือกหนังสือไปใช้ในโรงเรียน ดังนี้

1. ประเภทของหนังสือเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้จำแนกหนังสือที่ใช้ในโรงเรียนตามลักษณะของหนังสือออกเป็นหลายชนิด ได้แก่
 - 1.1 หนังสือเรียนหรือแบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสืออ่าน หนังสือประกอบการเรียน (Text) หมายถึง หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้เป็นหนังสือเรียนประจำวิชา เป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ในหมวดวิชาหนึ่งซึ่งมีเนื้อเรื่องตรงตามหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วน จัดทำเป็นรายวิชาตามระดับชั้นต่าง ๆ อาจมีลักษณะเป็นเล่มเป็นแผ่นหรือเป็นชุดย่อย ๆ ได้
 - 1.2 แบบฝึกหัด (Workbooks หรือ Exercises) หมายถึง หนังสือที่ใช้ช่วยเสริมให้เกิดทักษะในแขนงวิชาต่าง ๆ ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นรูปเล่ม บัตรงาน ฯลฯ
 - 1.3 คู่มือการสอน หรือคู่มือครู (Teacher's Manuals) หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยครูในการสอน จะไม่เน้นหนักที่เนื้อหาวิชา แต่จะเป็นวิธีสอน การจัดกิจกรรม และการวัดผล นอกจากนี้อาจจะแนะนำหนังสืออ้างอิง แหล่งค้นคว้าทางวิชาการ และข้อมูลอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์แก่การสอนของครู

1.4 หนังสืออ้างอิง หรือหนังสือตำรา หนังสืออุเทศ (Reference Books) คือ หนังสือสำหรับใช้ค้นคว้า อ้างอิงประกอบการเรียน ในหมวดวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือรวมหลายวิชาในเล่มเดียวกัน การเรียบเรียงเป็นเชิงวิชาการมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักฐานที่ค้นคว้ามีบรรณานุกรมประกอบ

1.5 หนังสืออ่านเพิ่มเติม หรือหนังสืออ่านประกอบ (Supplemental Books) คือ หนังสือที่มีวัตถุประสงค์มุ่งส่งเสริมการเรียน การค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ นอกเหนือไปจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้แล้ว โดยขยายเนื้อหาจากส่วนหนึ่งส่วนใดของหลักสูตร หรืออาจจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนด อาจมีเนื้อหาแตกต่างไปจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ เพื่อให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของเด็ก

1.6 หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่ส่งเสริมให้มีทักษะทางการอ่านภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ และให้มีนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น หนังสือส่งเสริมการอ่านจะมีเนื้อหาส่งเสริมความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้มีคติอันเป็นสาระประโยชน์ตามวัยของผู้เรียน

1.7 หนังสืออ่านนอกเวลา (External Reading Books) คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้นนอกเหนือไปจากหนังสือเรียนซึ่งกำหนดไว้แล้ว สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน ประกอบการเรียนการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง

2. การนำหนังสือไปใช้ในโรงเรียน การใช้หนังสือในโรงเรียน อาจจำแนกประเภทตามลักษณะการใช้เป็นดังนี้

2.1 หนังสือบังคับใช้ หมายถึง หนังสือที่โรงเรียนจะสั่งให้นักเรียนทุกคนจัดหามาไว้ใช้ประจำตัวได้ หนังสือประเภทนี้ได้แก่

ก. หนังสือเรียน หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านตามที่ระบุไว้ชัดเจนในคำสั่ง กำหนดหนังสือเรียนเป็นรายวิชา

ข. หนังสืออ่านนอกเวลา ซึ่งปัจจุบันมีแต่เฉพาะวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษเท่านั้น ตามที่ระบุไว้ในคำสั่งกำหนดหนังสือเรียน

ค. แบบฝึกหัด เฉพาะแบบฝึกหัดตามหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ที่ระบุไว้ในคำสั่งกำหนดหนังสือเรียนเท่านั้น

หนังสือบังคับใช้เหล่านี้ถึงแม้ว่าโรงเรียนจะสามารถสั่งให้เด็กทุกคนหาไว้ใช้ประจำตัวได้ก็ตาม แต่หนังสือบางรายการราคาแพง เช่น หนังสืออ่านนอกเวลา หากจะบังคับให้นักเรียนทุกคนซื้อหามาใช้เองจะเป็นภาระแก่ผู้ปกครองมาก ในกรณีเช่นนี้หากโรงเรียนสามารถจัดซื้อหนังสือบังคับใช้ไว้ในห้องสมุดเพื่อบริการแก่นักเรียนให้หมุนเวียนกันใช้ก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองและช่วยส่งเสริมการศึกษาของเด็กได้เป็นอย่างมาก

2.2 หนังสือไม่บังคับใช้ หมายถึง หนังสือที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน แต่ไม่จำเป็นว่า นักเรียนทุกคนจะต้องมีไว้ใช้ประจำตัว หนังสือประเภทนี้ได้แก่

- ก. หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ โดยระบุไว้ว่าเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ้างอิง แบบฝึกหัด และคู่มือการสอน
- ข. หนังสืออื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการมิได้ตรวจอนุญาต แต่มีลักษณะจะเป็นหนังสือชนิดที่กล่าวมาในข้อ ก. ได้ และมีคุณภาพเหมาะสม อาจจะทำขึ้นโดยหน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ได้

หนังสือประเภทไม่บังคับใช้เหล่านี้โรงเรียนควรจัดหาไว้ในห้องสมุด มุมหนังสือตามห้องเรียน ฯลฯ เพื่อบริการทั้งผู้สอนและนักเรียน การคัดเลือกหนังสือประเภทนี้ถ้าเป็นหนังสือที่กระทรวงตรวจอนุญาตแล้วก็จัดหามาไว้ได้เลย แต่ถ้าไม่ผ่านการตรวจอนุญาตของกระทรวงก็ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษาที่จะอนุญาตว่าสมควรให้ใช้ในโรงเรียนได้หรือไม่

เนื่องจากหนังสือเรียนมีด้วยกันหลายประเภท ครูผู้สอนจึงต้องมีความรู้ในการเลือกให้หนังสือให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน ราชวง อินทรกำแหง (2520 : 43) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของหนังสือที่ดีไว้ 7 ประการดังนี้

1. หนังสือเรียนจะต้องถูกต้องและเที่ยงตรง คือให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ใช้สำนวนภาษาถูกและต้องให้ข้อเท็จจริงที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ
2. การใช้ภาษาในการเขียนหนังสือเรียน ต้องเป็นภาษาที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนในแต่ละระดับ และเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อม
3. การจัดรูปแบบของหนังสือเรียนควรแบ่งเป็นบท แต่ละบทมีเนื้อเรื่องที่ให้ความรู้เป็นขั้นเป็นตอน การจัดหน้าและการพิมพ์มีความพิถีพิถัน มีการวางรูปเล่มในลักษณะที่เหมาะสม
4. มีภาพประกอบที่ชัดเจน ถูกต้อง สวยงาม
5. มีคุณภาพดีและราคาถูก

6. มีความประณีตในการเย็บเล่ม
7. ให้ความรู้ที่ทันสมัยโดยมีการปรับปรุงให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ

นอกจากนี้ ปทุม พงษ์สุชาติ (2520 : 19-20) ได้สรุปคุณลักษณะของหนังสือเรียนไว้ดังนี้

1. เนื้อหาต้องเขียนตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสำนวนเรื่องที่เขียนมีครบตามประมวลการสอนที่กำหนดไว้
2. เนื้อหาส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงต้องถูกต้องตามความเป็นจริง
3. เนื้อหาส่วนที่เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ต้องเขียนขึ้นโดยปราศจากอคติหรือความลำเอียง
4. เนื้อหาที่เสนอมีความละเอียดและเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน
5. การเสนอเนื้อหาและการจัดทำหนังสือทั้งหมด ทำขึ้นโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาเป็นสำคัญ
6. การเขียนเนื้อหาควรเขียนให้มีความสัมพันธ์กันตลอดเล่ม
7. การเสนอตัวอย่างควรมีปริมาณพอเหมาะและตัวอย่างที่เสนอควรมีคุณภาพที่ดี และเหมาะสมที่จะนำมาเสนอ
8. เนื้อหาไม่ควรมีมากเกินไปจนเวลาเรียนที่กำหนดไว้ไม่เพียงพอ
9. การใช้ภาษาในการพรรณนา อธิบายเนื้อหาหรือภาพประกอบ ต้องเป็นภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน สำนวนภาษาสละสลวยเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ภาษาได้
10. เนื้อหาในเล่มควรใช้ได้กับการสอนหลาย ๆ แบบ
11. ผู้เขียนควรเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นโดยตรง
12. ภาพประกอบ แผนภูมิต้องมีขนาดโตพอเหมาะ ชัดเจนตรงกับเนื้อเรื่องและนำเสนอในที่เหมาะสม
13. ควรมีเชิงอรรถและบรรณานุกรมเพื่อแสดงหลักฐานการค้นคว้า ยืนยันข้อเท็จจริงในหนังสือนั้นและเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนใช้ค้นคว้าต่อไป
14. ส่วนประกอบของหนังสืออื่น ๆ เช่น ปก กระดาษที่พิมพ์ ควรใช้ชนิดที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้และดูแข็งแรงทนทาน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้กำหนดหลักสูตรและหนังสือเรียนไว้ให้แล้ว แต่ในการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียนก็ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารและครูผู้สอนด้วย

เพราะเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการใช้หลักสูตรระดับโรงเรียน ในด้านหนังสือเรียนครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องมีวิจารณ์แผน ในการเลือกใช้นั่งหรือนำหนังสือที่กรมวิชาการกำหนดไว้ให้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด รวมทั้งจะต้องจัดสภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ด้วย

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

จากลักษณะของหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาดังกล่าวมานั้น เน้นให้เห็นว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นเน้นให้ฝึกปฏิบัติมากขึ้นกว่าเดิม การจัดการเรียนการสอน จำเป็นจะต้องจัดให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยจะเน้นที่คุณภาพในการจัดการเรียนการสอน นั่นคือ วิธีสอนของครูและการจัดกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้รับประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สุจริต เพียรชอบ (2525 : 50-52) ได้เสนอแนะกลวิธีการสอนภาษาไทยที่ทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลไว้ว่า เพื่อให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้คือ

1. ในการสอนภาษานั้นควรคำนึงถึงองค์ประกอบของการเรียนการสอน 3 ประการ ซึ่งได้แก่ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการวัดผลองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในการสอนภาษาไทยแต่ละครั้ง ควรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และแน่นอน ถ้าครูเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมด้วยก็จะยิ่งเป็นการดี เพราะจะทำให้เราทราบว่าต้องการจะให้นักเรียนทำอะไรได้บ้าง จะได้จัดกิจกรรมการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. ครูควรจะได้ศึกษาเนื้อหาในหนังสือเรียนที่ตนจะสอนให้เข้าใจ หากไม่เข้าใจควรไต่ถามผู้รู้หรือค้นคว้าจากตำราและคู่มือครูต่าง ๆ
3. ครูควรได้ศึกษาคู่มือครูให้ละเอียดถี่ถ้วน เพราะจะช่วยให้การสอนดำเนินไปโดยสะดวกยิ่งขึ้น ในหนังสือคู่มือครูได้แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนหลายประการ เช่น ในคู่มือครูหนังสือทักษะพัฒนาเล่ม 1 มีบทนำกล่าวถึงการเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเรียนโดยมีตัวอย่างแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยไว้ให้ด้วย และแต่ละบทมีจุดประสงค์การเรียนรู้ คำอธิบายเนื้อหา ความรู้ประกอบ ข้อเสนอแนะการสอน สื่อการสอนวิธีการวัดผลและประเมินผล ตลอดจนหนังสืออ่านประกอบ ความรู้ประกอบบางหัวข้อซึ่งจัดไว้เพื่อช่วยให้นักครูได้มีความรู้กว้างขวางออกไป

4. ครูควรจะได้ทำแผนการสอนให้ชัดเจนว่า ในหนังสือเรียนแต่ละเล่มนั้นตอนใดจะให้ให้นักเรียนไปอ่านด้วยตนเอง ตอนใดครูจะสอนและจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน และมีทักษะในการใช้ภาษาได้ดียิ่งขึ้น

5. ครูควรจะได้ศึกษาพื้นฐานทางภาษาของนักเรียนก่อนที่จะได้ลงมือสอน มิใช่สอนไปโดยเดาสุ่มเอาเองว่าเด็กมีความรู้ตามระดับชั้นที่นักเรียนสอบได้มา เมื่อได้ศึกษาพื้นฐานทางภาษาของนักเรียนแล้ว หากนักเรียนคนใดมีข้อบกพร่องในด้านใด จะได้ช่วยจัดสอนซ่อมเสริมให้ นักเรียนคนใดมีศักยภาพสูงจะได้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถและทักษะทางภาษาสูงยิ่งขึ้น

6. ครูควรจะได้ปรับปรุงวิธีการสอนให้เข้ากันกับเวลาเรียนที่มีอยู่จำกัด กล่าวคือครูต้องพยายามชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจว่า หนังสือเรียนวิชาบังคับที่ทางกระทรวงศึกษาธิการจัดทำขึ้นนี้ มีลักษณะที่ส่วนหนึ่งผู้เรียนจะศึกษาได้ด้วยตนเอง ทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ดังปรากฏในกิจกรรมท้ายบทของทุกบท อีกส่วนหนึ่งต้องอาศัยความช่วยเหลือจากครู สำหรับครูเองนั้น จะไม่ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปสำหรับเพื่อบรรยายหรืออธิบาย แต่จะอธิบายเฉพาะประเด็นที่สำคัญเท่านั้น

7. เนื่องจากการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้คล่องจะต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ การเรียนการสอนจึงควรเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองให้มาก ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร

นอกจากนี้ สุจริต เฟียรชอบ (2530 : 155-178) ยังได้กล่าวถึง วิธีสอนที่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย พอสรุปได้ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย
2. การสอนแบบอภิปราย
3. การสอนแบบอนุমানวิธี (Deductive Method)
4. การสอนแบบอุปมานวิธี (Inductive Method)
5. การสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem-solving Method)
6. การสอนโดยวิธีแบ่งกลุ่มระดมความคิด (Brainstorming Group)
7. การสอนด้วยการแบ่งกลุ่มศึกษา (Study Group)
8. การสอนด้วยวิธีแบ่งหมู่ทำงาน (Task Group)
9. การสอนด้วยวิธีการสอนเป็นคณะ (Team Teaching)
10. การสอนด้วยวิธีการตอบสนอง (Response-Centered Technique)

11. การสอนแบบหน่วย
12. การสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้
13. การสอนด้วยวิธีการสาธิต (Demonstration Technique)
14. การสอนด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ (Role-playing Method)
15. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองและเกม (Simulation and Games)

วิธีการสอนมีอยู่หลายวิธี ดังนั้นต้องขึ้นอยู่กับครูว่าจะเลือกใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน สุมิตร คุณานุกร (2521 : 136) กล่าวว่า การสอนที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายในการสอนที่กำหนดให้ นั้น ครูควรใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบ ทั้งนี้เพราะในการสอนแต่ละครั้งย่อมประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมายหลาย ๆ ประการ จุดมุ่งหมายแต่ละประการจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม

เมธี บิลันธานนท์ (2524 : 56-57) กล่าวว่า "วิธีการสอนที่นับวันจะยิ่งมีความสำคัญ และได้รับการส่งเสริมมากขึ้นทุกวันนี้คือ การสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดหาวิธีการเรียนรู้หรือหาความรู้และวิธีการที่ให้ความคิดในการที่จะซักถามและอภิปรายร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ครูสมัยใหม่จึงควรมีทักษะเบื้องต้นในการสอน 4 ประการ" สรุปได้ดังนี้

1. มีความสามารถที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนในชั้นอภิปรายร่วมกัน
2. มีทักษะในการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้โดยมุ่งที่ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถเฉพาะตนของนักเรียนเป็นหลัก
3. มีทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน และการผลิตหรือจัดทำวัสดุอุปกรณ์การสอนของตนเองขึ้นใช้
4. มีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นรายบุคคลของนักเรียนและหาแนวทางปฏิบัติให้แก่ผู้เรียน โดยครูต้องใช้เทคนิคที่จะสร้างแรงเสริมในแง่บวกให้แก่ผู้เรียน นั่นคือจะต้องจัดนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งในการนี้จะเป็นแรงเสริมโดยจะมีการแข่งขันกัน และพร้อมกันนั้นก็ จะได้รับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

นอกจากนี้ เมธี บิลันธานนท์ (2524 : 57) ได้เสนอแนะสรุปได้ว่า ยังมีสิ่งสำคัญที่ครูควรคำนึงถึงในการสอนอีกด้วยคือ

1. จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. พฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน

3. วิธีดำเนินการเพื่อให้ได้มีการเรียนการสอนขึ้น
4. การติดตามผล การตรวจปรับและการประเมินผลจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมาภายหลังจากการเรียนการสอนแล้ว

ในด้านการสอนภาษานั้น สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ การฝึกฝนให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะทางภาษาได้คล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพทั้งด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสาร เพราะตามธรรมชาติเราใช้ภาษาในการสื่อสาร ในแง่ของการสื่อสารนั้น จะประกอบด้วยทักษะที่ใช้ในการรับสาร (receptive skills) ซึ่งได้แก่ ทักษะการฟัง การอ่าน และทักษะในการส่งสาร (expressive skills) ซึ่งประกอบด้วย การพูดและการเขียน การสอนภาษาไทยในปัจจุบันจึงเปลี่ยนวิธีสอนจากการแยกเนื้อหาวรรณคดีหลักภาษา การใช้ภาษาและสอนเป็นส่วน ๆ มาเป็นการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ ซึ่งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการใช้ภาษามากที่สุด

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2523 : 71) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า การสอนภาษาใด ๆ ก็ตามจะต้องประกอบด้วยการใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดีและการสอดแทรกวัฒนธรรมของภาษานั้น ๆ สำหรับการใช้นาษาที่ประกอบไปด้วยทักษะทั้ง 4 ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับ ประภาศรี สีหอำไพ (2524 : 314) ที่กล่าวไว้ว่า

การสอนแบบทักษะสัมพันธ์นี้สามารถนำเอาวิธีสอนทุกรูปแบบมาใช้ในการสอนไม่แยกสอนเป็นรายแขนงวิชา ใช้ครูคนเดียวสอนภาษาไทยในห้องหนึ่ง และอาจสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วยโดยวางแผนการสอนร่วมกัน หลักสูตรภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา นอกจากจะเป็นเรื่องการสอนแบบทักษะสัมพันธ์แล้ว ยังเน้นในเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ให้ผู้เรียนได้ร่วมกันศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันตามความสามารถและความถนัด ส่งเสริมให้คิด แสดงเหตุผล และวิจารณ์มากกว่าการท่องจำ

ฉะนั้น การจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยจึงควรวินิจฉัยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะภาษาอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน และเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2523 : 73-74) ได้เสนอว่าครูอาจจัดกิจกรรมต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้ การจัดอภิปราย การจัดโต้วาที การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมุติ การวาดภาพ

วาดการ์ตูน การเขียนวิจารณ์ลักษณะนิสัยตัวละคร หรือเหตุการณ์ในเรื่อง การอ่านออกเสียง และการอ่านทำนองเสนาะ การทนายปัญหาและเกมการเล่นต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ การตกแต่งป้ายนิเทศ กิจกรรมอื่นตามที่ครูเห็นสมควร

ฉะนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยนั้น ควรจัดทั้งในและนอกชั้นเรียน เพราะจำนวนนักเรียนในชั้นหนึ่ง ๆ มีมากเป็นอุปสรรคการสอน การฝึกทักษะทางภาษาให้กับนักเรียนโดยทั่วถึงกัน จึงเป็นไปได้ยาก สัจจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2523 : 196) จึงได้กล่าวว่า "เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผล ครูภาษาไทยจึงควรที่จะได้จัดกิจกรรมทางภาษาขึ้นนอกเวลาเรียน เพื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นให้ดีขึ้น กิจกรรมที่จัดขึ้นนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ และทักษะทางภาษาไทยดีขึ้น"

นอกจากนี้ กิจกรรมภาษาไทยยังอาจจัดในรูปกิจกรรมส่งเสริมบทเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมเฉพาะอย่าง เพื่อฝึกการวางแผนงาน การทำงานร่วมกันอย่างมีระเบียบ ให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น กิจกรรมการโต้วาที การอภิปราย การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การทำหนังสือพิมพ์ ส่วนผู้ดำเนินกิจกรรมนั้นอาจจะเป็นครูหรือนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมก็ได้ อาจจัดทำภายในหรือภายนอกห้องเรียนก็ได้ ซึ่งส่วนมากมักมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกฝนทักษะทางภาษาให้มากขึ้น และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกัน ให้มีพัฒนาการในการแก้ปัญหาเกิดการเรียนรู้และสามารถคิดตัดสินใจแก้ปัญหาได้โดยอาศัยประสบการณ์จากกิจกรรมต่างที่จัดขึ้น

ในเรื่องของหลักการจัดกิจกรรมภาษาไทยให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดผลต่อผู้เรียนนั้น สัจจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2523 : 202-203) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า ควรให้นักเรียนเป็นผู้ริเริ่ม ครูเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษา และกิจกรรมจะต้องได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน กิจกรรมเกิดจากความสมัครใจของนักเรียนและจัดอย่างเป็นกันเอง โดยครูที่ให้คำปรึกษาควรมีความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมที่จะทำงานร่วมกับนักเรียน มีการวางแผนร่วมกัน ยึดหลักประหยัดเวลาและทรัพย์สิน มีการประเมินผลหลังจากจัดกิจกรรม

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น วิธีสอนและกิจกรรมประกอบการสอนจึงถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญมาก ผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนล้วนแล้วแต่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวต่อการก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนที่กำหนด

ไว้ ครูเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างกลางของผู้บริหารและนักเรียน หน้าที่ของครูจึงต้องรู้จักใช้วิจารณ์ภายใน การเลือกวิธีสอน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวมา มาใช้ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและนักเรียน รวมทั้งใช้ความรู้ความสามารถ ใช้ศิลปะในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา และมีส่วนในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ไปสู่จุดหมายของหลักสูตร และสภาพการเรียนการสอนที่ดีที่สุด

การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้กระบวนการเรียน การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการเลือกใช้สื่อการสอนวิชาภาษาไทยนั้น ศรีสุตา จริญญากุล (2525 : 13) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกใช้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ควรเป็นสื่อที่จัดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยให้ เป็นสื่อที่จัดขึ้นตามวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร เพื่อช่วยให้เกิดแนวคิด เกิดหลักเกณฑ์ ในการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น
2. ควรมีการวางแผนการใช้สื่อการสอนที่นำมาช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะทางภาษา
3. ต้องใช้สื่อให้สัมพันธ์หรือเปลี่ยนแปลงไปตามเนื้อหา สื่อการสอนบางอย่างจะ ใช้ได้กับนักเรียนทุกชั้น แต่บางอย่างต้องเปลี่ยนแปลงไปตามจุดประสงค์และ เนื้อหาความรู้ของแต่ละ ระดับชั้น
4. การใช้สื่อการสอนต้องใช้ในลักษณะบูรณาการในรูปของทักษะสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้และใช้ภาษาในลักษณะบูรณาการได้ แต่ถ้าต้องใช้เพื่อทักษะใดทักษะหนึ่งก็ควรใช้ สื่อการสอนเน้นเฉพาะทักษะนั้น ๆ เป็นพิเศษ
5. ในการสอนวรรณคดีควรระวังการใช้สื่อการสอนที่จะทำให้ลายจินตนาการของผู้เรียน เราจะพบว่าบางครั้งภาษาที่บรรยายไว้ในวรรณคดีจะทำให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ เฉพาะตอนที่สวยสด ดงงามมากกว่าที่จะได้จากสื่อการสอน เช่น ภาพมาประกอบ ครูจึงควรให้ผู้เรียนได้เกิดจินตนาการ ตามความนึกคิดของตนเองอย่างอิสระ เพราะเห็นด้วยใจนั้นจะดีกว่าเห็นด้วยตา

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2523 : 224) ได้ให้ข้อเสนอแนะ
ขั้นตอนของการใช้สื่อในการเรียนการสอนภาษาไทยพอสรุปได้ดังนี้

1. ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน คือ การใช้อุปกรณ์ดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้
มาอยู่ที่บทเรียนที่ครูจะสอน ด้วยการใช้รูปภาพ บทเพลง หรือการอภิปราย โดยใช้เวลานั้น ๆ
ประมาณ 5 นาที
2. ใช้สื่อการสอนอธิบายบทเรียน ขั้นการสอนนี้ครูอาจจะได้แผนภูมิ หรือเรื่องราวที่
ตัดมาจากหนังสือพิมพ์มาประกอบให้นักเรียนฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่ออธิบายบทเรียนที่ครูสอน
3. ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปประสบการณ์ในการเรียนการสอนแต่ละเรื่อง ในขั้น
นี้ให้นักเรียนรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตน สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาออกมาเป็นหลักเกณฑ์
เป็นแนวคิด หรือข้อสำคัญของเรื่องซึ่งขั้นตอนนี้ครูอาจจะนำบัตรคำ แผนที่ มาช่วยประกอบการอธิบาย
เพื่อการสรุปบทเรียนก็ได้
4. ขั้นวัดผล ครูสามารถวัดผลนักเรียนด้วยวิธีการต่อไปนี้ เช่น การให้นักเรียนแสดง
ละครหลังจากเรียนเรื่องราวต่าง ๆ ในบทเรียนไปแล้วให้นักเรียนเขียนบรรยายภาพหลังจากที่
ได้เรียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเขียนไปแล้ว หรือทดสอบการเขียนจากบัตรคำ เป็นต้น

ประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการใช้สื่อการสอนวิชาภาษาไทยอีกประเด็นหนึ่งคือ เรื่องการ
นำสื่อมวลชนมาเป็นอุปกรณ์ในการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะสังคมไทยในปัจจุบันเทคโนโลยี
ด้านการสื่อสารมวลชนคือ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ และภาพยนตร์ มีความเจริญก้าวหน้า
มาก นักเรียนจึงมิได้เรียนรู้ภาษาไทยเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่นักเรียนจะได้เรียนรู้ภาษาจาก
สิ่งแวดล้อมรอบตัวมากที่สุด โดยเฉพาะจากสื่อมวลชน แต่สารที่นักเรียนจะได้รับจากสื่อมวลชน
ชนมีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษ มีทั้งที่ผิดและถูกซึ่งครูสามารถหยิบฉวยมาเป็นตัวอย่างในการสอนภาษา
ไทยได้เป็นอย่างดี

สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 202) กล่าวว่า การนำสื่อมวลชนมาเป็นอุปกรณ์ในการ
สอนภาษาไทย จะเป็นประโยชน์ในหลายทางคือ

1. สื่อมวลชนเป็นแหล่งวิทยาการที่ไม่รู้จักหมด
2. ใช้สื่อมวลชนสอนทักษะทั้ง 4 ด้านได้ครบถ้วน
3. ใช้สื่อมวลชนเป็นอุปกรณ์ในการวิเคราะห์เรื่องราวและถ้อยคำต่าง ๆ
4. ใช้สื่อมวลชนเป็นตัวอย่างในความบกพร่องของการใช้ภาษาทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. ใช้สื่อมวลชนเป็นอุปกรณ์สอนเรื่องระดับภาษา ศิลปะการใช้ภาษา และการวิจารณ์
6. ใช้สื่อมวลชนเป็นแบบในการสอนเขียน

สรุปได้ว่า หากครูมีการนำสื่อการสอนต่าง ๆ มาใช้ประกอบกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแน่นอน ดังที่เปเรออง กุมท (2519 : 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า

1. ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความจริงจัง และมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน
2. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ในปริมาณมากขึ้น ในเวลาที่กำหนดไว้จำนวนหนึ่ง
3. ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนการสอน
4. ช่วยให้ผู้เรียนจำ ประทับความรู้สึกละทำอะไรมากขึ้น เป็นเร็วและดีขึ้น
5. ช่วยส่งเสริมการคิด และการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
6. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบาก โดยการช่วยแก้ปัญหาหรือข้อจำกัดต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 6.1 หาสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
- 6.2 ทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น
- 6.3 ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง
- 6.4 ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงช้าให้ดูเร็วขึ้น
- 6.5 ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้ย่อขนาดลง
- 6.6 ทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายขนาดขึ้น
- 6.7 นำอดีตมาให้ศึกษาได้
- 6.8 นำสิ่งที่อยู่ไกลหรือลึกลับมาศึกษาได้

7. ช่วยให้นักเรียนเรียนสำเร็จง่ายขึ้น สอบได้มากขึ้น

อิทธิพร ศรียมก (2523 : 66-67) ได้สรุปคุณค่าของการใช้สื่อการสอนว่าทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนด้วยเหตุผลสำคัญได้ 6 ประการ คือ

1. สื่อการสอนจะกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอยากเรียน ผู้เรียนจะเกิดความสนใจ ตั้งใจฟังอย่างจดจ่อด้วยความอยากรู้อยากเห็น
2. สื่อการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เพราะสามารถแปลงนามธรรม ทำให้ประหยัดเวลาของผู้สอนไปได้มาก

3. สื่อการสอนสามารถเอาชนะ เวลา สถานที่ และระยะทางได้ กล่าวคือสื่อการสอนสามารถนำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตนานหลายสิบปีแล้วกลับมาให้ชมได้ในปัจจุบัน
4. สื่อการสอนย่อขนาดของวัตถุที่ใหญ่เกินกว่าจะนำของจริง ๆ มาประกอบการสอนได้
5. สื่อการสอนทำให้นักเรียนจดจำสิ่งที่ควรจำไว้ได้นานมาก
6. สื่อการสอนจะมีส่วนเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียนอย่างยิ่ง

สื่อการสอนจึงเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นความสนใจ ช่วยสร้างความสนใจอย่างรวดเร็วทำให้นักเรียนจดจำอย่างไม่มีวันลืมเลือน ทั้งนี้เพราะการสอนโดยใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าช่วยทำให้นักเรียนได้สัมผัสด้วยประสาทหลายทางขึ้นแทนที่จะใช้การฟังแต่เพียงอย่างเดียว ดังคำพังเพยที่ว่า "ลิปปากว่าไม่เท่าหนึ่งตาเห็น ลิปตาเห็นไม่เท่าหนึ่งมือคลำ" ฉะนั้น ภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนและครูภาษาไทยในการจัดประสบการณ์ให้แก่นักเรียน จึงมิใช่แต่เพียงร่างหลักสูตรไว้อย่างสวยงามหรือสอนไปเพียงวัน ๆ เท่านั้น แต่จะต้องรู้จักเลือกเอาวัสดุที่นำมาใช้ประกอบการสอนด้วย จึงจะทำให้ประสบการณ์นั้นมีคุณค่าส่งผลให้นักเรียนงอกงามอย่างถูกต้อง

การวัดและประเมินผล

ตามหลักการในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 พ.ศ. 2523 (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 8) ระบุว่า "การศึกษาตามหลักสูตรใหม่นี้มิได้มุ่งที่จะให้นักเรียนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเพียงด้านความรู้ ความจำ แต่มุ่งให้ถึงขั้นประพฤตินิติปฏิบัติได้เป็นสำคัญ. . . ดังนั้น การวัดผลและประเมินผลก็ต้องกำหนดแนวทางให้สอดคล้องกัน กล่าวคือ เป็นการวัดผลเพื่อพัฒนาการสอน การเรียน มิใช่เพื่อการตัดสินได้ตกเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการวัดผลประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน และเพื่อปรับปรุงการสอนของครู"

ครูภาษาไทยจึงควรนำเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย ไม่ควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลเพียงอย่างเดียว เพราะจะไม่สามารถประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างครบถ้วน

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2523 : 237-248) ได้เสนอแนะหลักสำคัญบางประการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ กล่าวโดยสังเขป คือ

1. ควรที่จะได้วัดพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนการสอนภาษาไทยในทุก ๆ ด้าน โดยอาศัยวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ได้วางไว้แต่ตอนต้นนั่นเองเป็นหลัก
2. การวัดผลทุกครั้งควรที่จะได้วางวัตถุประสงค์ที่แน่นอนว่าจะจัดอะไรบ้าง เช่น วัดความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การใช้เหตุผล ทักษะในการใช้ภาษาไทย ทางที่ดีควรจะได้ทำการศึกษาวัดวัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรให้ถ่องแท้ แล้วทำเป็นตารางวิเคราะห์หลักสูตร
3. เพื่อให้การวัดผลครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรได้อย่างทั่วถึง ควรออกข้อสอบเป็นแบบปรนัย (objective) และเป็นแบบเลือกตอบ (multiple choices) อย่างไรก็ตามควรมีข้อสอบแบบอัตนัยด้วย เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นบ้าง
4. การวัดและประเมินผลควรถือเป็นกิจกรรมการเรียนชนิดหนึ่ง และควรใช้วิธีการหรือกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไป เพื่อจะได้วัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียนได้ทุกด้าน ครูไม่ควรใช้วิธีการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด หรือการสอบย่อย เป็นการวัดผลแต่เพียงอย่างเดียว ควรใช้วิธีการอื่นด้วย เช่น การอภิปรายแสดงความคิดเห็น จินตนาการ เป็นต้น
5. การวัดและประเมินผลควรจะได้ทำเป็นประจำสม่ำเสมอ และเป็นขบวนการที่ต่อเนื่อง
6. ควรบันทึกผลจากการประเมินไว้ให้เรียบร้อย และเก็บไว้เป็นเครื่องแสดงพัฒนาการ และสัมฤทธิ์ผลทางภาษาของนักเรียน
7. ควรที่จะได้วัดผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ ทักษะคิด การใช้เหตุผล เป็นต้น
8. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนของตนเองและของเพื่อนด้วย
9. การวัดผลที่ดีต้องมีความเที่ยงตรงสูง (validity) คือ สามารถวัดสิ่งที่เราต้องการวัดได้อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมาย
10. การวัดผลที่ดีนั้น เครื่องมือที่ใช้วัดควรเชื่อถือได้ (reliability) หมายความว่า ข้อสอบนั้นสามารถให้คะแนนได้คงที่ ไม่ว่าจะวัดกี่ครั้ง วัดเมื่อใด ครูคนใดเป็นผู้วัดก็จะได้ผลลัพธ์คงที่แน่นอน

11. การวัดและประเมินผลที่ดีต้องบริสุทธิ์ยุติธรรม (fair)
12. การวัดและการประเมินผลไม่ควรเป็นเครื่องบั่นทอนกำลังใจของนักเรียน แต่ควรจะเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากคิด อยากลอง เกิดศรัทธา ในการวัดและประเมินผลนั้น
13. ข้อสอบควรเป็นคำถามที่ลึก ไม่ถามผิวเผินแต่ด้านความรู้ ความจำ ควรจะให้นักเรียนได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือวิเคราะห์ด้วย
14. การวัดและการประเมินผลที่ดีจะต้องมีประสิทธิภาพ คือ มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด ประหยัดเวลา ประหยัดแรงงานและได้ผลคุ้มค่า
15. การวัดผลที่ดีจะต้องมีความสะดวกต่าง ๆ เช่น จัดกิจกรรมการประเมินผลได้สะดวก ถ้าเป็นข้อสอบก็ควรตรวจและให้คะแนนได้สะดวก เมื่อตรวจแล้วก็ตีความของคะแนน เพื่อแสดงสัมฤทธิ์หรือพัฒนาการของนักเรียนได้สะดวก

นอกจากนี้ สมศักดิ์ สินธุเวชกุล และจันทิมา พรหมโชติกุล (2525 : 212) ได้สรุปวิธีการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาไทยไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินผลระหว่างเรียน ในการประเมินผลแบบนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินคือ
 - 1.1 ต้องการทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่
 - 1.2 ต้องการมีการประเมินจุดประสงค์ย่อยอื่น ๆ โดยใช้เครื่องมือวัดในแต่ละจุดประสงค์ให้สอดคล้องสัมพันธ์กันกล่าวคือ
 - 1.2.1 การประเมินจุดประสงค์ทางด้านความรู้ความคิด จะใช้แบบทดสอบเป็นหลักในการใช้ประเมิน
 - 1.2.2 การประเมินผลทางด้านความรู้สึก จะใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในการประเมิน
 - 1.2.3 การประเมินจุดประสงค์ด้านการปฏิบัติ จะใช้แบบทดสอบและการสังเกตควบคู่กันไป
2. การประเมินผลรวม เป็นการประเมินเพื่อตัดสินหลังจากการเรียนการสอนตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ ครูผู้สอนมีหลักการในการเลือกจุดประสงค์ในการประเมินคือ
 - 2.1 สุ่มจุดประสงค์ที่สำคัญบางจุดประสงค์จากจุดประสงค์ทั้งหมดมาวัดผล
 - 2.2 เรียงจุดประสงค์ที่จะประเมินตามความสำคัญมากน้อย
 - 2.3 เรียงจุดประสงค์ที่จะสอบด้วยวิธีการจัดลำดับ

หลังจากที่ครูผู้สอนได้กำหนดการประเมินตามวัตถุประสงค์แล้ว พฤติกรรมของผู้เรียนที่จะประเมินนั้นจะมีความสำคัญมาก เพราะพฤติกรรมนั้นมีหลายระดับ ครูผู้สอนจึงควรสร้างแบบทดสอบที่ครอบคลุมพฤติกรรมเหล่านั้น

ชาญชัย อินทรประวัติ (2522 : 64) ได้แบ่งพฤติกรรมตามขั้นตอนของการเรียนรู้พอสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้และความจำ พฤติกรรมจะแสดงออกโดยการระลึกและถ่ายทอดเรื่องราวนั้น ๆ ออกมาอย่างถูกต้อง อาจจะเป็นโดยการพูด การเขียน หรือการแสดงออกกับปฏิกิริยาก็ได้
2. ความเข้าใจ แสดงออกโดยพฤติกรรม การตีความ ขยายความ แปลความ อธิบายความหมาย ใช้เหตุผล
3. การนำไปใช้ แสดงออกโดยพฤติกรรม แสดงหรือสาธิตให้ดู บอกวิธีใช้แยกแยะ ค้นคว้าสิ่งนั้น ๆ เกี่ยวข้องหรืออาศัยกันอย่างไร
4. การวิเคราะห์ แสดงออกโดยการบอกขั้นตอน แยกแยะ เปรียบเทียบ การยกตัวอย่าง บอกสัมพันธ์
5. การสังเคราะห์ แสดงออกโดยการบอกขั้นตอน เขียนรายงาน เขียนโครงการ
6. การประเมินค่า แสดงออกโดยพฤติกรรม วิจัย ตัดสิน วิจัย สามารถบอกข้อดีและข้อเสีย

นอกจากนี้ ชาญชัย อินทรประวัติ (2522 : 64) ยังกล่าวถึงการออกข้อสอบสรุปได้ว่า สำหรับการออกข้อสอบเพื่อวัดพฤติกรรมในการเรียนรู้ ครูสามารถให้คำถามที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของภาษาไทย ดังนี้

1. การวัดด้านความรู้และความจำ เช่น ถามเกี่ยวกับกฎ คำนท์ นิยาม แบบแผน คำประพันธ์
2. การวัดความเข้าใจ เช่น ถามเกี่ยวกับการแปลความ การตีความ การขยายความ
3. การวัดการนำไปใช้ เช่น ออกข้อสอบเพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา
4. การวัดการวิเคราะห์ เช่น ให้วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของเรื่องที่เรียน
5. การสังเคราะห์ เช่น ให้นักเรียนแต่งเรียงความ แต่งคำประพันธ์
6. การวัดการประเมินค่า เช่น ให้นักเรียนวิจัยคุณค่าของหนังสือหรือบทความ

เนื่องจากขอบเขตของการวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทย ต้องครอบคลุมในพฤติกรรมหลายด้านดังได้กล่าวมาแล้ว การเลือกใช้แบบทดสอบและแบบประเมินที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการประเมินผล

สมศักดิ์ สินธุรเวชอยู่ และจันทิมา พรหมโชติกุล (2525 : 245-247) ได้กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบไว้ พอสรุปได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อทดสอบแบบปรนัย (Objective Test) แบ่งออกเป็น 4 ชนิดคือ

1.1 ข้อสอบแบบถูกผิด (True-False item) ข้อสอบชนิดนี้มักจะใช้วัดความสามารถในการบ่งชี้ว่าข้อใดคือความจริงกับความเท็จ

1.2 ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching item) ข้อสอบแบบนี้ต้องการทดสอบความสามารถในการระลึกถึงความสัมพันธ์ การติดตามรายละเอียดต่าง ๆ

1.3 ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion item) ข้อความในข้อสอบต้องการให้นักเรียนตอบประโยคสั้น ๆ มุ่งวัดความรู้และความจำ

1.4 ข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple choice item) ข้อสอบแบบเลือกตอบใช้วัดความสามารถในด้านความสามารถในการจดจำรายละเอียด ข้อสอบแบบนี้ที่นิยมใช้มี 3 ชนิดคือ

1.4.1 แบบคำถามเดี่ยว (single question) เป็นคำถามที่เจาะจงชัดเจน ครุส่วนใหญ่จะถนัดและคุ้นเคยกับข้อสอบแบบนี้

1.4.2 คำถามประเภทตัวเลือกคงที่ (Constant choice) คือแบบที่จะถามเป็นรายชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมเนื้อหาของบางเรื่องบางตอนที่เป็นพวกเดียวกันมาเข้าชุดคำถามเดียวกัน

1.4.3 คำถามแบบสถานการณ์ (Situational test) คือ การยกข้อความเรื่องราวหรือสถานการณ์ขึ้นมาแล้วมีคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น

2. ข้อสอบอัตนัย (Essay test) เป็นข้อสอบที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเต็มที่ จึงสามารถที่จะนำไปวัดสมรรถภาพทางด้านบูรณาการทางด้านความคิดความสามารถในการจัดรวบรวมความคิดให้สมบูรณ์ รูปแบบของข้อสอบแบบอัตนัยแบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ

2.1 แบบกำหนดขอบเขตของการตอบ คือ การกำหนดให้ตอบตามขอบเขตที่จำกัด

2.2 แบบขยายคำตอบ คือ การให้ตอบอย่างเสรี โดยไม่กำหนดขอบเขตของคำตอบเพียงแต่จำกัดเวลาในการทำ สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการคิดที่เป็นระบบได้

การวัดผลและประเมินผลการสอนภาษาไทย มีขอบเขตที่กว้างขวางและมีวิธีการหลายวิธี เพื่อให้การวัดผลการเรียนภาษาไทยประสบผลสำเร็จที่สมบูรณ์ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจึงควรมีวิธีการวัดผลหลาย ๆ แบบประกอบกันไป ซึ่งต้องใช้ควบคู่กับการสอนอยู่ตลอดเวลา ครูต้องสอนเป็น วัดเป็น ประเมินผลเป็น และสร้างเครื่องมือวัดหรือแบบทดสอบเป็น เพื่อให้การวัดและประเมินผลมีความยุติธรรมที่สุด ครูจึงต้องมีความละเอียดอ่อน และความรอบคอบ เพื่อผลที่ได้จะเป็น เครื่องชี้ถึงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนว่าเป็นเช่นใด

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตรอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กิจกรรมนักเรียน จัดว่าเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเสริมหลักสูตร เป็นส่วนหนึ่งแยกต่างหากจากหลักสูตร การบริหารกิจกรรมนักเรียนเป็นงานสำคัญของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารมีหน้าที่โดยตรงที่จะต้องดำเนินการทุกอย่างในโรงเรียนเพื่อให้กิจกรรมของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ถ้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปนั้น เฉพาะกิจกรรมในห้องเรียนไม่สามารถสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างครบถ้วน ต้องอาศัยกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรเข้ามาเสริมเพื่อให้องค์ประกอบของการเรียนบรรลุผลตามเป้าหมาย กิจกรรมนักเรียนไม่เพียงแต่ส่งเสริมทางด้านวิชาการของเด็กเท่านั้น ยังส่งเสริมทักษะในด้านอื่นอีกด้วย เช่น การทำงานร่วมกัน การนำเอาความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริง และเด็กได้เรียนด้วยความเพลิดเพลินอีกด้วย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชาภาษาไทยนั้น นับว่ามีความจำเป็นที่จะต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น สุจริต เพียรชอบ (2525 : 169-170) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย พอสรุปได้ดังนี้

1. ความจำเป็นในด้านหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความจำเป็นสำหรับการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะเหตุดังนี้

1.1 ช่วยทำให้หลักสูตรภาษาไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพราะต้องการให้นักเรียนได้รับมวลประสบการณ์ต่าง ๆ จากการเรียนภาษาไทยทั้งในและนอกห้องเรียน

1.2 เวลาเรียนภาษาไทยในห้องเรียนมีจำกัด จึงมีข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างเพียงพอ กิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย

2. ความจำเป็นในด้านพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษา กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความจำเป็นในด้านพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษาดังนี้

2.1 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนมีความรู้ทางภาษาไทยและประสบการณ์ทางภาษามากขึ้น

2.2 ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ การที่นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ จะทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญ

2.3 กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนได้สำรวจความถนัด ความสนใจ และความสามารถทางภาษาของตนเอง และได้แสดงความสามารถนั้นออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ทำให้เกิดความสนใจในการเรียนภาษาไทยมากขึ้น

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกจากผู้จัดจะต้องพิจารณาถึงหลักการแล้ว กิจกรรมเสริมหลักสูตรยังครอบคลุมถึงบุคลากรในโรงเรียนหลายฝ่าย ซึ่งต่างต้องมีบทบาทรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยนั้น สุจริตเพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์ (2523 : 2528) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยที่สามารถจัดขึ้นในโรงเรียนได้ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่น่าสนใจพอสรุปได้คือ

1. กิจกรรมด้านการใช้ภาษา อาจสรุปได้ดังนี้

1.1 กิจกรรมการพูด เช่น เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ ปาฐกถา หรือบรรยายต่าง ๆ โดยมีครูหรือวิทยากรเป็นผู้ช่วยในการฝึก มีสถานที่หรืออุปกรณ์ในการฝึก

1.2 กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือต่าง ๆ ที่อ่านมา การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือและผู้ประพันธ์ การจัดลัปดาห์ห้องสมุด การแข่งขัน การตอบปัญหาเกี่ยวกับหนังสือ

1.3 กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง เช่น การเชิญวิทยากรมาบรรยายความรู้ทางภาษาต่าง ๆ การฝึกการจัดรายการวิทยุในโรงเรียน

1.4 กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน เช่น การประกวดการเขียนในโอกาสต่าง ๆ การแข่งขัน การคัดลายมือหรือการเขียนคำยาก การจัดนิทรรศการ

2. กิจกรรมในด้านหลักภาษา อาจสรุปได้ดังนี้

2.1 การจัดทำสมุดความรู้ต่าง ๆ ทางภาษาและไวยากรณ์

2.2 การจัดการแสดงที่เกี่ยวข้องกับการฝึกการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เช่น การแสดงละคร การแข่งขันต่าง ๆ

2.3 การจัดอนุรักษ์ศิลปะการใช้ภาษาในพื้นที่บ้าน เช่น เพลงพื้นบ้าน นิทาน และตำนานต่าง ๆ เป็นต้น

3. กิจกรรมเกี่ยวกับวรรณคดี อาจสรุปได้ดังนี้

3.1 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการพูด เช่น การฝึกการแสดงละคร การโต้กลอน การอภิปรายเรื่องของวรรณคดีต่าง ๆ

3.2 กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง เช่น การฟังนิทานหรือนิยาย การฟังวรรณกรรมต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุ และรายการที่โรงเรียนจัดขึ้น

3.3 กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน เช่น การจัดการฝึกฝนการอ่านบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองต่าง ๆ รวมถึงการประกวดการอ่านในโอกาสต่าง ๆ

3.4 กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน เช่น การจัดนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ หรือการจัดป้ายนิเทศ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นครูผู้สอนสามารถทราบผลสำเร็จของการจัดได้จากการประเมินผล ซึ่งเรื่องการประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2523 : 208) กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ควรมีการประเมินผลเป็นระยะและต่อเนื่อง
2. ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผล
3. การวัดผลควรมีการวัดในพฤติกรรมหลาย ๆ ด้าน เช่น การร่วมกิจกรรม ผลงาน
4. มีการนำผลมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้เกิดผลดีขึ้น

ฉะนั้น หากครูภาษาไทยมีความปรารถนาที่จะให้นักเรียนเห็นคุณค่า และเกิดความสนใจในวิชาภาษาไทยแล้ว การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะเป็นส่วนที่ช่วยสร้างสัมฤทธิผลที่ครูต้องการได้เป็นอย่างดี

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

พรสวรรค์ วงษ์วิไลทอง (2520 : 103) ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถาม

ถาม 2 ชุด กับตัวอย่างประชากรที่เป็นครูภาษาไทย 90 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 350 คน ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาภาษาไทย เพราะครูผู้สอนสอนไม่ดี ใช้แต่วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ วิธีการสอนของครูไม่น่าสนใจ การใช้กระบวนการนิเทศการสอนของครูมีความจำเป็นมากในการปรับปรุงการสอนวิชาภาษาไทยของครู การสอนของครูควรมีการปรับปรุงองค์ประกอบการสอนในทุกด้าน ควรมีการปรับปรุงการนิเทศทั้งภายนอกและภายในให้สมบูรณ์

สมลักษณ์ สุธอม (2521 : 92-95) ได้วิจัยเรื่อง "โปรแกรมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร" โดยสร้างแบบสอบถาม 2 ชุด ใช้กับตัวอย่างประชากรที่เป็นอาจารย์ภาษาไทย 95 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 400 คน ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย โดยมีความมุ่งหมายคือ เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้และทักษะทางภาษาไทยดีขึ้น ตลอดจนให้นักเรียนเกิดมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ผู้ริเริ่มการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน คือ อาจารย์หมวดวิชาภาษาไทย และนักเรียน และมีการดำเนินการกิจกรรมโดยมีนักเรียนและอาจารย์ร่วมกันวางแผนและจัดการ กิจกรรมที่จัดขึ้นมีทั้งกิจกรรมการใช้ภาษา กิจกรรมหลักภาษา กิจกรรมทางวรรณคดี มีการประเมินผลทุกครั้งที่จัดกิจกรรม วิธีการประเมินที่ส่วนมาก คือ การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน และจากการดูผลงานที่นักเรียนปฏิบัติ มีการนำผลไปประเมินและปรับปรุงการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือ นักเรียนไม่พอใจ ไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม และขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน

นวลทิพย์ รักษาทรัพย์ (2522 : 180-187) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยการใช้หนังสือชุดทักษะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 26 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 360 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนมากใช้หลักสูตรโดยอาศัยจากคู่มือการสอนเป็นแนวทาง การจัดการเรียนการสอนได้แยกเป็นรายวิชาคือ หลักภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดี โดยพยายามให้มีความสัมพันธ์กันในระหว่างวิชา ส่วนในด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนส่วนมากใช้การแบ่งกลุ่มค้นคว้า การทำรายงาน การอภิปรายปัญหา ในการวัดผล การเรียนภาษาไทยจะใช้วิธีการตอบปากเปล่าในชั้นเรียน และการทดสอบย่อย ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนคือ คู่มือการสอนมีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การสอน นัก

เรียนมีมากเป็นอุปสรรคในการจัดกิจกรรม ส่วนในด้านความต้องการของครูนั้นต้องการแหล่งค้นคว้าให้ผู้บริหารสนับสนุนการใช้อุปกรณ์ ปัญหาของนักเรียนคือ ครูไม่ใช้อุปกรณ์การสอน นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น นักเรียนต้องการให้ครูเพิ่มเติมความรู้ที่นอกเหนือจากหนังสือเรียน

นุชรินทร์ พันธ์ขาว (2522 : 66-68) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้สื่อการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูภาษาไทยจำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่าสื่อการสอนภาษาไทยที่มีมากที่สุดในห้องเรียนคือ กระดานดำ หนังสืออ้างอิงประกอบบทเรียน หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ รูปภาพ เครื่องขยายเสียง ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอน คือ ครูไม่ทราบแหล่งบริการสื่อ ไม่มีเวลาผลิตและเตรียมการใช้สื่อการสอน ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ โรงเรียนมีสื่อการสอนจำนวนจำกัด ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ส่วนสื่อการสอนที่ผู้บริหารและครูภาษาไทยต้องการมากที่สุด คือ หนังสืออ้างอิงประกอบบทเรียน ห้องปฏิบัติการทางภาษา วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ส่วนความต้องการที่จะได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนคือ การจัดตั้งศูนย์บริการสื่อการศึกษาในการให้บริการให้ยืมเพื่อใช้ในการสอน

พรทิพย์ กอสุวรรณ (2522 : 80-83) ได้วิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยจากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 100 คน และในเขตการศึกษา 12 จำนวน 99 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรรวมทั้งหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสำคัญในระดับมาก ครูใช้เอกสารคือ หลักสูตรมากกว่าเอกสารอื่น อุปกรณ์และสื่อการสอนอื่น ๆ ใช้ในระดับน้อย ครูมีปัญหาในการใช้หลักสูตรในระดับน้อย ครูในเขตกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 12 มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ครูและผู้วิจัยเสนอแนะว่าควรปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และควรจัดอบรมผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอยู่เสมอ

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522 : 3-4) ได้มีการวิจัยเรื่อง "ผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศทั้งหมด 111 โรงเรียน แบ่งเป็น 12 เขตการศึกษา ๆ

ละ 2 โรงเรียน รวม 96 โรงเรียน และส่วนกลางอีก 15 โรงเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้บริหาร หัวหน้าสาย และครูแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนต่าง ๆ มีความพอใจในหลักสูตรโดยเฉพาะหลักสูตรวิชาภาษาไทย โรงเรียนมีความเห็นว่าหลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ประกาศใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแทนหลักสูตรเดิมที่เคยใช้ มีความเหมาะสมถึงร้อยละ 62.50 และปัญหาการใช้หลักสูตรเกิดจากครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์การสอน และขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการสอนตามจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา

ปองจิต อ่อนเฒ่า (2522 : 95-98) ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 142 คน และนักเรียน 240 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 24 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่ครูภาษาไทยใช้กันมากคือ การให้นักเรียนตอบปากเปล่า การเขียนรายงานการทดสอบรายบุคคล ปัญหาที่ครูพบคือ เวลาเรียนในชั้นเรียนมีจำกัด โอกาสในการวัดผลระหว่างภาคเรียนมีน้อย โอกาสในการทำกิจกรรมของนักเรียนมีน้อย ครูผู้สอนสอนไม่ทัน ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง พูด อ่านและเขียนไม่ดีพอ มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผล ขาดความชำนาญในการสร้างแบบทดสอบ มีปัญหาในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของคะแนน ส่วนในด้านความต้องการของครูภาษาไทย มีความต้องการให้จัดตั้งคลังข้อสอบไว้เป็นแหล่งกลางในการใช้ ครูต้องการให้จัดหาอุปกรณ์และคู่มือการวัดผลให้เพียงพอ

พัชรี สายสิทธิ์ (2523 : 107) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยโดยใช้หนังสือเรียนชุดทักษะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 300 คน ในโรงเรียนรัฐบาลเขตกรุงเทพมหานคร ผลของการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสภาพการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือชุดทักษะสัมพันธ์ พบว่าครูภาษาไทยมีปัญหาเกี่ยวกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวางไว้ซับซ้อนเกินไปคำแนะนำในคู่มือครูปฏิบัติตามได้ยาก ครูยังขาดหนังสือคู่มือครูในการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจตามแนวทางการใช้ทักษะสัมพันธ์ ส่วนนักเรียนขาดความสนใจในการเรียนภาษาไทย มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย นักเรียนมีความเห็นว่าครูมักแยกชั่วโมงสอนเป็นรายวิชา เช่น หลักภาษา วรรณคดี และการใช้ภาษา ส่วนความต้องการของครูนั้น ครูภาษาไทยต้องการให้ศึกษานิเทศก์แนะนำการสอนหรือเทคนิคการสอนสัมพันธ์ทักษะ เพื่อให้วรรณคดี หลักภาษา

และการใช้ภาษามีความสัมพันธ์กัน ต้องการให้มีการจัดสาริตการสอนและการแนะนำสื่อการเรียน การสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนและตัดบริการสื่อการสอนแก่ครู

ดวงรัตน์ คูหเจริญ (2523 : 65-91) ได้วิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือแบบ เรียนวิชาภาษาไทยชุดวรรณวิจิตรเล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" พบว่าครูมีปัญหาเรื่องคู่มือครูไม่ เพียงพอ ครูมีความรู้ในบางเรื่อง ขาดอุปกรณ์และวัสดุประสงค์ที่ตั้งไว้ใน การเรียนการสอน ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรม มีภาพประกอบน้อย การแยกคั่นที่ออกจากบทเรียนทำให้ไม่ สะดวกในการค้นคว้า สังเขปประวัติผู้แต่งทำให้ลำบากในการค้นคว้า รูปเล่มไม่เหมาะสม กิจกรรม มีมากเกินไป ไม่เหมาะสมกับเวลาเรียนที่กำหนดให้ ส่วนกิจกรรมทบทวนเนื้อเรื่องมีน้อย นักเรียน เห็นว่าการพิมพ์ การสะกดคำไม่ถูกต้อง ภาพประกอบน้อย ทำให้บทเรียนไม่น่าสนใจ และเข้าใจ เนื้อเรื่องไม่ชัดเจน เนื้อเรื่องมากเกินไป กิจกรรมบางอย่างยากแก่การปฏิบัติ

ประสม นนทสุวรรณ (2524 : 102-107) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการ เรียนการสอนโดยใช้หนังสือภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3" โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยที่เป็นตัวอย่าง ละประชากรรวม 300 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนมากใช้หลักสูตรโดยการศึกษาค้นคว้า หาความรู้และวิธีการสอน ใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนตามแนวของคู่มือการสอน โดยมีการวางแผนการสอน ร่วมกับครูในโรงเรียนเดียวกัน และเริ่มจัดทำโครงการสอนก่อนเปิดภาคเรียน ในด้านการจัดการ เรียนการสอนของครูผู้สอนแยกสอนเป็นรายวิชาต่าง ๆ โดยพยายามโยงเนื้อหาเข้าด้วยกัน ส่วนวัสดุ ประสงค์ในการประเมินผลการเรียนเพื่อค้นหาข้อบกพร่องด้านการเรียนของนักเรียน วิธีการประเมิน ผลที่ครูมีการใช้มากคือ การถามตอบปากเปล่าในชั้นเรียน นอกจากนี้ในด้านการนิเทศครูมีความ ต้องการความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ ในด้านของแหล่งความรู้ และการฝึกอบรม

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525 : 98-102) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูผู้สอน วิชาภาษาไทยและผู้บริหารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยส่ง แบบสอบถามไปยังผู้บริหารและครูภาษาไทยจำนวน 125 คน และครูภาษาไทยจำนวน 141 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยและผู้บริหารส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และคาดว่าครูภาษาไทยจะสามารถสอนให้บรรลุจุดประสงค์ของ

หลักสูตรวิชาภาษาไทยแต่ละข้อได้ในระดับมาก ในด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนและผู้บริหาร เห็นด้วยในระดับมากกับการสอนภาษาไทยโดยทักษะสัมพันธ์ และเห็นว่าวิธีสอนแบบฝึกทักษะ แบ่งกลุ่มค้นคว้า การแสดงบทบาทสมมติ มีความเหมาะสมในระดับมากสำหรับที่จะนำมาใช้ในการเรียน การสอนภาษาไทยตามหลักสูตร ส่วนวิธีการสอนที่เห็นว่ามีเหมาะสมในระดับน้อยคือ การ บรรยาย ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมากกว่า ครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอน ต้นควรใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้นเองหรือจัดทำโดยหมวดวิชา ในด้านหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ส่วนใหญ่เห็นว่ามีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร มีความถูกต้อง ใช้สำนวนภาษาน่าอ่าน และเหมาะสมกับ วัยของผู้เรียน ในด้านการวัดและประเมินผล ครูผู้สอนและผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการ ประเมินผลการเรียน และสามารถปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวได้ในระดับมาก ส่วนสื่อที่เป็นปัญหา ในการวัด และประเมินผลของครูภาษาไทยในระดับมากคือ การสร้างเครื่องมือวัดผลให้ตรงตาม จุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละรายวิชา

ชวลี ชีवालกิจ (2526 : 54-57) ได้วิจัยเรื่อง "โครงการเสนอเพื่อจัดกิจกรรม เสริมทักษะภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหาร 44 คน อาจารย์ภาษาไทย 115 คน และ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 390 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 20 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทยมีการจัดทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและกิจกรรมนอก ชั้นเรียน โดยครอบคลุมถึงกิจกรรมด้านการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน รวมทั้งมีเนื่อ หาที่ครอบคลุมในด้านการใช้ภาษา หลักภาษาและวรรณคดี

จิรภา ลิมปเลิศเสถียร (2527 : 95-99) ได้วิจัยเรื่อง "การนำหลักสูตรวิชา ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2524 ไปใช้ในโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพ มหานคร" โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 2 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหาร 60 คน อาจารย์ภาษาไทย 120 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 400 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 20 แห่งในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครูภาษาไทยและนักเรียนมีความเห็น สอดคล้องกันว่าการดำเนินงานตามหลักการด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร ด้านโครงสร้างและเนื่อ หาวิชา และด้านการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก แต่ นักเรียนเห็นว่าการดำเนินงานตามหลักการด้านโครงสร้าง และเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับน้อย ส่วนวิธีการสอนที่ครูนำมาใช้มาก คือ การบรรยายหรืออธิบาย และการแบ่งกลุ่มค้นคว้าระดมความ

คิดหรือแบ่งหมู่ทำงาน กิจกรรมที่มีการจัดมาก คือ กิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน และสื่อการเรียน การสอนมีใช้ในระดับน้อย นอกจากนี้ผู้บริหาร ครูภาษาไทย และนักเรียนเห็นด้วยว่า ครูภาษาไทย ดำเนินการตามหลักการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก

พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529 : 132-142) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น รางวัลพระราชทาน" โดยมีตัวอย่าง ประชากรเป็นครูภาษาไทยในโรงเรียนรางวัลพระราชทานปีการศึกษา 2526-2527 ทั่วประเทศ จำนวน 69 โรงเรียน รวม 472 คน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือ เรียนมีการดำเนินการตามจุดประสงค์หลักสูตรมากแต่การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียน หนังสือนอกเวลาน้อย ในด้านวิธีการสอน มีการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ น้อย วิธีการที่ใช้มากที่สุด คือ การบรรยาย ส่วนการใช้สื่อการเรียนการสอน ครูภาษาไทยมีการ ใช้สื่อในการเรียนการสอนมาก และมีการจัดหาสื่อมาใช้ในการเรียนด้วยวิธีการจัดทำขึ้นใช้เอง การวัดผลและประเมินผลวิชาภาษาไทยมีการวัดผลตามจุดประสงค์มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติ ตามระเบียบการวัดผลมาก ในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการปฏิบัติตามระเบียบและวิธีการ ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อย การนิเทศการสอนในโรงเรียนในการสอนวิชาภาษาไทยมี การได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์น้อย และครูมีความต้องการที่จะได้รับการนิเทศ และ ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากศึกษานิเทศก์มาก ส่วนการนิเทศภายในโรงเรียนมีการดำเนิน การน้อย

จรัญ เกษมสายชนม์ (2530 : 89-93) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการเรียน การสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาด เล็ก" โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 192 โรงเรียน รวม 384 คน ผลการวิจัยพบว่าในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียนมี การนำหลักสูตรไปใช้และดำเนินการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรมาก ส่วนการจัด ด้านหนังสือเรียนมีน้อย ในด้านวิธีสอนมีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมมาก มีการสอนด้วย วิธีต่าง ๆ น้อย วิธีการสอนที่ใช้มากที่สุด คือ วิธีแบ่งกลุ่มศึกษาหรือค้นคว้ารายบุคคล ในด้านการ ใช้สื่อการเรียนการสอน ครูมีการใช้สื่อประกอบการสอนและการจัดในการใช้สื่อการสอนน้อยด้าน การวัดและประเมินผล มีการวัดและประเมินผลการเรียนมาก การวัดผลตามขั้นตอนการเรียนรู้อ และการนำวิธีการวัดไปใช้ในการวัดผลและประเมินผลมาก ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

มีการจัดดำเนินการและวางแผนกิจกรรมเสริมหลักสูตรมาก ด้านการนิเทศการสอนมีการได้รับการนิเทศจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนิเทศน้อย การจัดการนิเทศในด้านต่าง ๆ และการนำวิธีการต่าง ๆ ในการนิเทศมาใช้ปฏิบัติมีน้อยเช่นกัน

ธีระนุช ทีปะपाल (2530 : 65-69) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูภาษาไทย เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดชายแดนภาคใต้" โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารจำนวน 72 คน และครูภาษาไทยจำนวน 100 คน จากโรงเรียน 72 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีการสอนให้บรรลุจุดประสงค์วิชาภาษาไทย ศึกษาเอกสารและนำไปใช้ในการเรียนการสอนมาก รวมทั้งเห็นว่าโครงการหลักสูตรวิชาภาษาไทยมีความเหมาะสม และรายวิชาเลือกภาษาไทยมีประโยชน์มาก ส่วนการจัดบริการด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนจัดมาก แต่ครูภาษาไทยเห็นว่าจัดน้อย ในด้านวิธีสอนและกิจกรรมผู้บริหารใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ มาก แต่ครูภาษาไทยเห็นว่าน้อย ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งผู้บริหารและครูภาษาไทยเห็นสอดคล้องกันว่ามีน้อย ในด้านสื่อการสอน มีการใช้สื่อการสอนภาษาไทยน้อย ในด้านการวัดและประเมินผล มีการวัดและประเมินผลตามเวลาต่าง ๆ และใช้วิธีการต่าง ๆ มาก

งานวิจัยต่างประเทศ

โรเบิร์ต เอ็ดเวิร์ด แฮกเกอร์ที (Robert Edward Hagertie 1971 : 20-41) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน โดยสำรวจความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการดำเนินการในโรงเรียนมากและมีผลในการเสริมความรู้ทางภาษาแก่นักเรียนเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน การดำเนินงานการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนครูและนักเรียนจะร่วมกันดำเนินงาน ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ครุมีความต้องการคือ ผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียน ส่วนข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนคือ ผู้บริหารหรือฝ่ายบริหารโรงเรียนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมรวมทั้งประเภทของกิจกรรมมากเกินไปเป็นส่วนมาก

วอลเตอร์ ลอว์เรนซ์ ฮอลล์ (Walter Lawrance Hall 1981 : 629-640) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการใช้โปรแกรมการอ่านซ่อมเสริมแบบฝึกความสามารถกับความก้าว

หน้าของสัมฤทธิ์ผลในด้านการอ่านของนักเรียนที่กำหนดแผนการเรียนกับนักเรียนที่ไม่ได้กำหนดแผนการเรียน โดยมีการทดลองระหว่างนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 ปี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบกำหนดแผนการเรียนมีสัมฤทธิ์ผลดีกว่า แต่ต้องขึ้นกับเกณฑ์และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรม

คาเรน เชเรอร์ บัชโก (Karen Scherer Butchko 1981 : 627-630) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้กลวิธีการอ่านในชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า การนำเอากลวิธีในการอ่านไปใช้สอนในห้องเรียนนั้นจะเกิดประสิทธิภาพที่ดี ถ้าได้มีการปรับปรุงและชี้แจงกับนักเรียนในเรื่องเจตคติเกี่ยวกับการอ่านก่อนที่จะมีการสอนอ่าน